

ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΚ ΡΟΥΜΛΟΥΚΙΟΥ¹

Α'. ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

1. Τὰ οὐράνια ἀν'χτά.

Ἐπόψι πιδιά θά σᾶς πῶ ἓνα παραμῦθ'. Μὰ αὐτὸ δὲν εἶνι σὰ ἀ' ἄλλα τὰ παραμύθια. Αὐτὸ γίν'κιν ἰδῶ στοῦ χουργιό μας.

Μπροστὰ ἀπὸ πουλλὰ χρόνια, μπουρεῖ κ' ἱκατό, ζοῦσιν ἰδῶ στοῦ χουργιό ἓνας πὸν νουμάζουνταν Τζαχείλας. Τώρα θά μι ρουτῆσι γιατί τὸν εἶπαν Τζαχεία. Ἐκοῦσι γιατί.

Πρῶτα πρῶτα πρέπ' νὰ ξέρ'τι πὸς ξημέρουμα γιὰ τὰ Φῶτα, κουδὰ τὰ μισάν'χτα, ἀνοίγ'ν τὰ οὐράνια κι ὀρχοιους κείν' τ'ν ὥρα εἶνι ξυπνητός, ὅ,τ' χαλέψ' ἀπ' τὸν Θιὸ θὰ τ'ς τοῦ δώσ'.

Ἐτο' τοῦ λοιπὸν κι οὐ Γιῶρς (Ἄ! Ἐσότησα νὰ σᾶς πῶ πὸς ἦταν φτουχός) ἔκαμι τ'ν ἀπόρασ' νὰ κάτ' νὰ καρτιρέσ' τὰ μισάν'χτα. Μὰ δὲ βόρσι νὰ βαστάξ' κι κεί π' κάθ'δαν κι καρτιροῦσιν πουκ'μήθ'κιν. Ὅδας ξύπνησιν κ' εἶδιν νὰ εἶνι ἀκόμα τὰ οὐράνια ἀν'χτά, «Θέ μου, λέει, δῶ μ' χίλια...», δὲ βρόφτασι νὰ πῆ «γρόσια» κι τὰ οὐράνια σφάλ'σαν. Κ' ἔτο' τὸν ἀπόμ'ναν μόναχα τὰ τρανὰ τὰ χείλια κι τοῦ παρανούμ' Τζαχείλας.

2. Ἡ δικουχτούρα.

Τοῦ γλέπιτι αὐτὸ τοῦ π'λί, π' τοῦ λέμι δικουχτούρα; Ἐέρ'τι γιατί νουματίσκιν ἔτο'; Ἐκοῦσι.

Μιὰ βουλά κ' ἓνα γιρὸ ἦταν δυὸ ἀδέρφια, ἓνα πιδὶ κ' ἓνα κουρίτσ'. Αὐτὰ τὰ δυὸ ἀγαλχιουῖδαν τόσου, πὸν δὲ λέϊτι. Καμμιά βουλά δὲ χαλνοῦσι τοῦ ἓνα τοῦ χατῆρ' ἀπ' τ' ἄλλου. Καμμιά βουλά δὲν εἶπι τοῦ ἓνα στ' ἄλλου κακιὰ κουβέντα. Ἐτο' πιρνοῦσαν τὰ χρόνια κι τρανίβαν κι τὰ δυὸ οὔλου μι ἀγάπ'.

Μι τὰ χρόνια τοῦ πιδὶ γίν'κι γιὰ παρεια. Βρέθ'κι τοῦ λοιπὸν ἀποῦ

¹ Οὔτως, ὡς γνωστὸν, καλεῖται ἡ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Λουδίου καὶ Ἀλιάκμονος χώρα, τῆς ὁποίας ὄλα τὰ χωρία εἶναι ἀμιγῆ ἑλληνικά.

ἄλλου χουργιὸ ἓνα κουρίτσ', ἔκαμαν τοῦ γάμου κὶ ζοῦσαν καλὰ κ' οἱ τρεῖς. Μὰ τῶρα, ἡπειδὴς κ' ἦταν δυὸ κουρίτσια μέσ' στοῦ σπῖτ', μοιράσ'καν κὶ τὰ χουζμέτια κὶ τὰ καμναν μὲ τ'ν ἀράδα. Τῆ μιὰ τ' μέρα τὰ καμνὶ τοῦ ἓνα τοῦ κουρίτσ', τ'ν ἄλλ' τ' μέρα τὰ καμνὶ τοῦ ἄλλου. Ὡς ἰδῶ πάιναν καλὰ. Μὰ ἔλα ποὺ ἦ νύφ' ἀχίρ'σι νὰ μὴ γλέπ' μὲ καλὸ μάτ' τ'ν ἀδραδέρφ'. Γιατὶ οὐ ἀδρας τ'ς ἀγαποῦσιν αὐτὴν σὰ γ'ναῖκα τ', μ' ἀγαποῦσι κὶ τ'ν ἀδερφή τ' σὰ βρωῖτα. Κάθι μέρα τοῦ λοιπὸν τηροῦσι νὰ βρῆ κὶ μιὰ κατηγόργια νὰ δ'πῆ στοὺν ἀδρα τ'ς γιὰ τ'ν ἀδιρφή τ', πότι πὼς ἄφ'κιν ἀφουκάλ'του τοῦ σπῖτ', πότι πὼς τσάκ'σιν ἓνα κανκί, πότι πὼς δὲν ἔπλυν' καλὰ τὰ μ'σοῦρια, καθὼς κὶ πουλλὲς ἄλλις.

Τοῦ καῦμένου τοῦ κουρίτσ' ἤγλιπιν τοὺν ἀδιρφό τ' σικλιδ'σμένου κάθι βράδ' ἀπ' τ'ς κατηγόργις π' τοὺν ἤλιγιν ἢ γ'ναῖκα τ', μὰ δὲν ἦθιλι κὶ αὐτὸ νὰ τοὺν πικράν' κὶ γιὰ ταύτου μούλουνιν.

Ἡ νύφ' ὅσου πιρονοῦσιν οὐ κηρός, κὶ οὐ ἀδρας τ'ς δὲ δ' μάλουνιν τ'ν ἀδιρφή τ', τ'ν ἔρχουσαν νὰ σκᾶσ' ἀπ' τοῦ κακό τ'ς, γιὰτὶ δὲν εἶχιν καλὴ καρδιά. Μιὰ μέρα τοῦ λοιπὸν ποὺ εἶχιν ἀράδα ἢ ἀδιρφή, ὅδας ζύμουσιν τοῦ ψουμί, ἔφκιασι δικουχτώ πλαστὰ κὶ τὰ φούρνισιν. Ἡ νύφ' ἀπ' δ' κακία τ'ς πααίν' κρυφὰ κρυφὰ κὶ κλέφτ' ἓνα πλαστό. Σὰ βῆγι τοῦ κουρίτσ' νὰ ξιφουρνίσ' τοῦ ψουμί, γλέπ' π' τ'ν ἔλ'πιν ἓνα πλαστό.

Φουνάζ' τ' νύφη τ'ς κὶ τ' λέει :

—Γιατί, κόρ', λείπ' ἓνα πλαστό; Ἰγὼ ζύμουσα δικουχτώ.

—Ψέματα λές, λέει ἡ νύφ', δικαφτὰ ζύμουσις.

—"Οχ'! δικουχτώ!

—"Οχ'! δικαφτὰ!

Σιοὺ γαβγᾶ ὅπάν' τσακώθ'καν ἵποὺ τὰ μαλλιά, δάρθ'καν, ματώθ'καν κὶ τοῦ κουρίτσ' ἔπισιν στοῦ στρωῶμα.

Ὅδας γίν'κιν καλὰ, εἶδι κὶ ἀπούειδι π' δὲν ἦταν ζουῆ αὐτὴ μὲ τ' νύφη τ'ς κὶ παρακαλοῦσι μέρα νύχτα τοὺν Θιὸ νὰ δ' γλυτώσ' ποὺ τὰ βιάσανα. Οὐ Θιὸς τ'ν ἀλ'π'θ'κιν κὶ τ'ν ἔφκιασιν δικουχτούρα. Μὰ γλέπιτι κὶ ὡς τὰ σήμερα ἀκόμα δὲν ἀστόησιν νὰ φωνάξ' πὼς τὰ πλαστὰ ἦταν δικουχτώ-δικουχτώ.

3. Τ'ς μοίρας τοῦ γραφτό.

Σὶ κάθι πιδὶ π' θὰ γιν'θῆ, ἀπάν' σ'τ'ς τρεῖς τ'ς μέρις τοῦ βράδ' τὰ μισάν'χτα πααίν'ν οἱ Μοῖρις νὰ τοῦ μοιράν'ν. Αὐτὲς εἶνι τρεῖς κὶ καθιμιά λέει τοῦ δικό τ'ς. Κεῖν' τ'ν ὥρα ὄπχοιους εἶνι ξυπνητός, μπουρεῖ ν'ἀκούσ' τί λὲν οἱ Μοῖρις. Μὰ πάλι δὲ βουρεῖ νὰ τ' ἀκούσ' ὄπχοιους κὶ ὄπχοιους. Πρέπ' νὰ ἴνι γιν'ν'μένους τοῦ Σαββάτου τὰ μισάν'χτα.

Μιὰ βουλὰ τοῦ λοιπὸν μιὰ τέτχοια μαμμή, ἰκεῖ ποὺ ἦταν πισμέν'

δίπλα σὶ κούνια π' τοῦ πιδι, ἄκ'σιν μέσ' τ' σκουτίδα κάτ' κουβέντις.
Βάν' αὐτὶ καλό, κὶ νὰ τί ἔλιγαν.

— Ἰγὼ τοῦ δίνου μουρφιά! εἶπιν ἡ πρῶτ'.

— Θὰ γίν' πουλὺ ἔξυπνου! εἶπιν ἡ δεύτιο'.

— Θὰ πιθάν' σ'μὰ σὶ νιρό, εἶπεν ἡ κατουπ'νή, σὰ βατήσ' τὰ δώδικα.

Τοῦ ταχὺ ἡ μαμμὴ ἀφηγήθ'κιν στὰ γουν'κά ἀπ' τοῦ πιδι τὰ λόγια
ποῦ εἶπαν οἱ Μοῖρις. Γιαταύτου τὰ γουν'κά τ' τοῦ τράνιβαν οὔλου κὶ μὶ τ'
λαχτάρα.

Τοῦ πιδι ὅσου τράνιβαν ἄλλου τόσου γένουσαν ὄμουρφου κ' εἶχιν κὶ
μιὰ ἔξυπνάδα π' δὲ λέϊτι.

Ἦδας γίν'κιν ἔντικα χρονῶ, τὰ γουν'κά τ' ἔβαλαν κ' ἔχ'σαν τρου-
γύρ' στοῦ σπὶτ' ὕλὸν τοίχουν, ἔβαλαν πόρτια σιδιρένια κὶ τ' σφαλνοῦσαν
μὶ κατίνα, σφάλ'σαν κὶ τοῦ πηγάδ', ποῦ ἦταν στ'ν αὐλὴ μὶ πέτρις κὶ
ἀσβέστ' κὶ τοῦ φύλαγαν τοῦ πιδι νὰ μὴ βγῆ ὄξου π' τοῦ δόιχου. Κ' ἔτσ'
ἔλιγαν μὶ τοῦ νοῦ τ'ς πῶς θὰ τοῦ γλυτώσουν.

Μὰ ὄδας ἔφριξιν ἡ μέρα ποῦ τοῦ πιδι χάλ' νὰ πατήσ' τὰ δώδικα,
σ'κώθ'κιν ταχὺ ταχύ, νίφ'κιν κὶ βγῆκιν στ'ν αὐλὴ νὰ σιργιανίσ'. Πῆγιν ὡς
δ' βόρτια, τῆρ'σιν ποῦ ἦταν κατινουμέν', γύρ'σιν πάλι πίσου ὡς τοῦ σπὶτ',
κὶ ξαναβγαίνουδας πάει κ' ἔκατσιν ἀπάν' στοῦ πιζούλ' ποῦ εἶχαν φκιάσ'
μὶ τ'ς πέτρις ἀπάν' στοῦ πηγάδ' ὄδας τοῦ σφάλ'σαν. Τόμ' ἔκατσιν ἱκεῖ ἀπάν'
ξυψύησιν. Ἡ Μοῖρα τ' τό σπρουχιν νὰ πάη νὰ πιθάν' σ'μὰ σὶ νιρό.

Β'. ΕΥΤΡΑΠΕΛΟΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ

1. Τ' διαβόλ' τὸν μάτ'.

Τοῦ βαλιὸ τοῦ γιρὸ οἱ ἀνθρῶπ' ἰδῶ στὰ χουργιά μας ἦταν πουλὺ
πίσ' ἀπ' τοῦ γόζμου. Πουλλὰ πράματα διπ δὲ δά' ξιραν.

Μιὰ βουλά ἕνας χουργιανὸς πααίνουδας γιὰ τοῦ χουράφ', εἶδιν μέσ'
τ' μέσ' στ' βεϊλίθ'κ' τ' στράτα ἕνα ρουλόι ἀν'χτό. Σὰν ἔσκυψιν κ' εἶδιν
πῶς δούλιβαν οἱ μηχανές τ', τοὺν ἔπχιασιν φόβους. Κουσέβουντας γυρνάει
στοῦ χουργιὸ κὶ τὰ μολουγάει τ'ς χουργιανοί. Μὰ κὶ ἀπ' αὐνοὶ κανένας
δὲν ἤξιριον νὰ τοὺν πῆ τί ἦταν αὐτό. Τότες μαζώνουδι καθόσ', πααίν'ν
στοῦ Γιάνν' τοὺν Ἀγροίκου, τοὺν βαίρν'ν κὶ ὄλ' μαζὶ πααίν'ν στοῦ δόπου,
ποῦ ἦταν τοῦ ρουλόι. Σὰ δου εἶδαν, ὄλ' μαζὶ ρώτ'σαν.

— Ἀρὲ Γιάνν', τί εἶν' αὐτό;

Γουνάτ'σιν οὐ Γιάνν'ς, τοῦ τηράει ἀποῦ δῶ, τοῦ τηράει ἀποῦ κεί,
κὶ λέει τ'ς χουργιανοί.

— Ἐ! ρέ, διπ χαϊβάνια εἶσι! Δὲ γατάλαβέτι ἀκόμα τί εἶν' αὐτό;
Αὐτὸ εἶνι τ' διαβόλ' τὸν μάτ'!

Σὰν ἄκ'σαν αὐτὸ οἱ χουργιανοὶ ἀρπαξαν πέτραις κὶ τὸ ἄκαμαν χίλια κουμμάτια.

2. Κάτ' ἦταν.

Μιά βουλά ἕνας χουργιανὸς πααίνουδας γιὰ δ' πολυτεία εἶδι μέσα σ' ἕνα τράφου ἕνα ἀμάξ τ σακ'σμένου. Ἐπειδῆς δὲ βουροῦσι νὰ καταλάβ' τί ἦταν αὐτὸ τοῦ πρᾶμα, γυρνάει πίσου στοῦ χουργιό, παίρν' τοῦ Γιάνν' τοὺν Ἀγροίκου κὶ τοὺν φέρον' σὶ κείνου τοῦ μέρους.

Σὰ βῆγαν κουδὰ στ' ἀμάξ', ρουτάει οὐ χουργιανός.

— Ἄρῃ Γιάνν', τί λὲς ἰσὺ νὰ ἦταν αὐτό;

Πααίν' οὐ Γιάνν'ς σ'μὰ στ' ἀμάξ', τηράει τ'ς τρουχοί, τηράει τοὺν οὐρμό, σ'λοῖέτι καθόσου, κ' ὕσιρα γυρνάει στοῦ χουργιανό τ' κὶ τοὺν λέει :

— Μῶρ' δὴπ χαζοὶ εἶσσι οὔλοι σας! Αὐτὸ δὲ ξέρ'ς τί εἶνι; Αὐτὸ ποὺ γλέπ'ς ἰδῶ, κάτ' ἦταν, κὶ κάτ' τὸ ἄφαγιν κὶ ἀπόμ'ναν μόναχα τὰ κόκκαλά τ'.

Γ'. ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΙ

Ἐάν κοκκινίση τ'αὐτί σου, σημεῖον ὅτι γίνεται λόγος γιὰ σένα μᾶλλον ἐπὶ κακῶ.

Ἐάν χυθῆ ρακή, σημεῖον ὅτι θὰ γίνῃ φιλονικία· γι'αυτὸ πρέπει νὰ χύσης νερὸ ἐπάνω.

Ἐάν τὸ ψαλίδι μείνῃ ἀνοιχτό, σημεῖον ὅτι ἡ κακογλωσσιὰ εἰς βάρους σου ἀξάνει.

Ἐάν σὲ τρώγ' ἡ μύτη σου, σημεῖον ὅτι ὑπάρχει φόβος νὰ σὲ ξυλίσουν.

Ἐάν σὲ τρώγ' ἡ παλάμη σου ἢ δεξιὰ, σημεῖον ὅτι θὰ πληρώσῃς, ἂν ἢ ἀριστερά, θὰ εἰσπράξῃς.

Ἐάν ἀνάψῃ τὸ μάγουλό σου τὸ δεξιό, σημεῖον ὅτι σὲ ἐπαινοῦν, ἂν τὸ ἀριστερό, σὲ κατηγοροῦν.

Ἐάν παίζῃ τὸ μάτι σου, σημεῖον ὅτι θὰ ἰδῆς φίλον σου ἢ θὰ ἔχῃς καλὰς εἰδήσεις.

Ἐάν καθήσῃ ἐπάνω σου ἀλογόμυγα, σημεῖον ὅτι θὰ σ' ἐπισκεφθῆ γνωστὸς ἢ φίλος.

Ἐάν εἰς ἐπίσκεψιν, πού θὰ κάμῃς, τοὺς ἐπιτύχῃς στὸ τραπέζι, σημεῖον ὅτι σὲ ἀγαπᾷ ἢ πεθερά σου.

Ἐάν συνηθίξῃς νὰ γλίφῃς τὸν τέντζερε τοῦ φαγητοῦ, ὑπάρχει φόβος νὰ βρέχῃ στὸ γάμο σου.

Ἐάν δῆς στὸ ὄνειρόν σου πεθαμένον, περίμενε νὰ ἰδῆς ἀπόντα φίλον.

Ἐάν γυρίσῃ ἀνάποδα τὸ παπούτσι ἢ ἢ παντούφλα, προμηνύει ἀσθένειαν ἢ καὶ θάνατον.

Ἐάν τρώγων ἀφήσης τὴν τελευταίαν βουκιά σου, ὑπάρχει φόβος νὰ σὲ ἀφήσῃ ἡ τύχη σου.

Ἐάν ἡ ὄρνιθα τινάξῃ τὰ φτερά της ἔμπροστά σου, θὰ ἔχῃς καλὰς εἰδήσεις,

Ἐάν δώσης εἰς ἄλλον σαπούνι, ὑπάρχει φόβος νὰ μαλλώσῃτε.

Ἐάν σταυρώνης πρὸ τοῦ στήθους τὰ χέρια σου, ὑπάρχει φόβος νὰ κλείσῃς τὴν τύχην σου.

Ἐάν στὸ φλυτζάνι τοῦ καφέ σχηματισθοῦν φουσκές, σημεῖον ὅτι θὰ πάρῃς χρήματα.

Ἐάν ἀπὸ τὸ φλυτζάνι σου χυθῇ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃς καφέξ, ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ πάρῃς χρήματα.

Ἐάν φορέσῃς κάλτσα ἀπὸ τὴν ἀνάποδη, δὲν φοβᾶσαι νὰ σὲ πιάσῃ μάτι ἢ τὰ μάγια.

Ἐάν τὸ ξύλο, πὺν καίεται στὸ τζάκι, πετᾶ σπίθες, σημεῖον ὅτι θὰ ἀυξήσῃ ἡ περιουσία σου.

Ἐάν περνῶντας ἀπὸ κάπου σκαλώσῃ τὸ φρόρεμά σου, σημεῖον ὅτι κάτι χρεωστεῖς ἐκεῖ.

Ἐάν σοῦ κόψῃ τὸ δρόμο λαγός, ὑπάρχει φόβος νὰ σοῦ συμβῇ κάτι δυσάρεστο.

Ἐάν, ἐνῶ ὁμιλεῖς, συμβῇ νὰ παρνηθῆς, σημεῖον ὅτι τὰ λεγόμενα εἶναι ἀληθῆ.

Ἐάν, ἐνῶ ράβεις, κομποδεθῇ ἡ κλωστή σου, σημεῖον πὼς θὰ ζήσῃς πολλὰ χρόνια.

Ἐάν ἀπὸ τὸ ἴδιο πισκίρι σκουπισθοῦν συγχρόνως δύο, ὑπάρχει φόβος νὰ φιλονικήσουν.

Ἐάν ἓνα ἐπισκέπτῃν θέλῃς νὰ τὸν διώξῃς γρήγορα, ρίξε τρία σπυριά ἀλάτι στὴ φωτιά.

Ἐάν τὴν Πρωτοχρονιὰ εὔρῃς τὸν παρᾶν εἰς τὴν βασιλόπιτταν, σημεῖον ὅτι θὰ ἔχῃς ἐπιτυχία; ὅλον τὸν χρόνον.

Ἐάν ὁ καιρὸς τὴν ἡμέραν τῆς πλύσεως τῶν ἀσπρορρούχων εἶναι χαλασμένος καὶ διορθωθῇ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἀπλώματος αὐτῶν, τοῦτο σημαίνει ὅτι ὁ νοικοκύρης ἐκείνου τοῦ σπιτιοῦ ἀγαπᾶ τὴν γυναῖκα του.

Ἐάν στὸ στίτι βρεθοῦν ροῦχα κομματιασμένα ἀπὸ ποντικόν, σημαίνει ὅτι κάτι ἔχει κλαπῆ ἀπὸ τὸ στίτι.

Ἐάν τὰ μάτια τοῦ πεθαμένου μείνουν λιγάκι ἀνοιχτά, σημεῖον ὅτι περιμένει καὶ ἄλλον τοῦ σπιτιοῦ.

Ἐάν ἡ ὄρνιθα γεννήσῃ αὐγὸ μικρότερον καὶ τῆς περιστερᾶς, κάτι κακὸ πρόκειται νὰ συμβῇ στὸ στίτι ἐκεῖνο καὶ πρὸς ἀποτροπὴν αὐτοῦ τὸ αὐγὸ αὐτὸ πηγαίνουν καὶ τὸ σπάζουν εἰς ἓνα σταυροδρόμι.

Ἐάν πετάξει κοντά σου χαμπαριτζῆς,¹ θὰ πάρης ἐπιστολὴν ἢ καλὰς εἰδήσεις.

Ἐάν κοντά στὸ σπίτι ἢ ἐπάνω εἰς τὴν στέγην λαλήσῃ κουκουβάγια, προμηνύει κάτι κακόν· ἐάν δὲ ὑπάρχῃ ἐκεῖ ἀσθενής, θάνατον.

Τὸ αὐτὸ προμηνύεται καὶ ὅταν σκύλλος συμβῆ νὰ οὐρλιάζῃ εἰς τὴν ἀδλὴν.

Ὅταν κινήσῃ κανεὶς γιὰ ταξίδι, ἔξω τῆς θύρας χύνουν νερὸ ὀπίσω του, γιὰ νὰ γυρίσῃ γρήγορα καὶ νὰ μὴ συναντήσῃ ἐμπόδια στὸν δρόμον του.

Μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου δὲν δανεῖζουν οὔτε ξύδι οὔτε προζύμι, διότι τὸ ξύδι χαλαίει, τὸ δὲ προζύμι, διότι ὑπάρχει φόβος μὴ τὰ ξυνίσουν μὲ τὴν γειτονιά.²

Τὴν Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν δὲν κόβουν τὰ νύχια, τὴν δὲ Κυριακὴν δὲν λούζονται, διότι δὲν προκόβουν.

Τὸν Μάρτιον, ὅταν ἔρχονται τὰ χελιδόνια καὶ οἱ πελαργοί, δὲν πρέπει ν' ἀκούσῃ κανεὶς τὴ φωνή τους τὸ πρωῖ, πρὶν προγευματίσῃ, διότι κατὰ τὴν δοξασίαν θὰ τοὺς «τσακίσῃ» καὶ θὰ πάθουν κακό.

Ἡ αὐτὴ δοξασία ὠσαύτως ἐπικρατεῖ καὶ διὰ τὸ λάλημα τοῦ κούκκου κατὰ τὸν Μάϊον.

Ὅταν ὁ ψυχορραγῶν τυραννῆται ἐπὶ πολὺ, ρίπτουν ἐπάνω του φόρεμα ἀγαπητοῦ, ἀλλ' ἀπόντος προσώπου, διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τῆς τυραννίας τοῦ ψυχορραγήματος.

Τὰ παιδιά, ὅταν ἀλλάζουν δόντια, τὰ ρίπτουν ἐπάνω εἰς τὴν στέγην τοῦ σπιτιοῦ, ἀφοῦ προηγουμένως εἰποῦν τρεῖς φορές· «Νά! κράνο κοκκαλένιο καὶ δό μου σιδηρένιο».

Τὰ κουφέτα, ποὺ θὰ μαζέψῃς κατὰ τὴν ὥραν τῆς στέψεως, ἂν τὰ βάλῃς τὸ βράδυ κάτω ἀπὸ τὸ μαξιλλάρι σου, θὰ σοῦ φέρουν μέσα στὸ χρόνον καλὸ γούρι.

Ἐπὶ τὰ κόλλυβα τοῦ Σαββάτου τῶν Ἁγίων Θεοδώρων ἂν βάλῃς ὀλίγα σπυριά κάτω ἀπὸ τὸ μαξιλλάρι σου, θὰ σὲ κάμουν νὰ δῆς στὸ ὄνειρό σου τὸ πρόσωπον, ποὺ προορίζεται γιὰ ταίρι σου.

Ἡ αὐτὴ δοξασία κρατεῖ καὶ γιὰ τὴν μπουγάτσα, ποὺ γίνεται γιὰ τὸν Ἅγιον Φανούριον.

Εἰς τὸ κατόπιν βροχῆς ἀναφαινόμενον οὐράνιον τόξον ἐξετάζουν τὰ χρώματά του καὶ δίδουν ἐξηγήσεις. Π.χ. Ἐάν τὸ κόκκινον χροῶμα εἶναι πολὺ ζωηρόν, θὰ γίνουν πολλὰ κρασιά, ἐάν εἶναι ζωηρόν τὸ κίτρινον, θὰ εἶναι πολὺ λάδι, ἐάν τὸ πρασινωπὸν, θὰ προκόψουν οἱ ἐλιές.

Ὅταν πρωτοδῆς τὸ καινούργιο φεγγάρι, πρέπει ἀμέσως νὰ πιάσῃς χρυσὸν ἢ διαμάντι, γιὰ νὰ μὴ σοῦ λείπῃ ποτὲ τὸ χρῆμα.

¹ Εἶδος πεταλούδας.

² Ἐλθουν εἰς δυσαρέσκιαν.

Ἄν, ὅτιν μετροῦς χρήματα, πέσουν ἀπ' τὰ χέρια σου κέρματα καὶ σκορπίσουν κατὰ γῆς, αὐτὸ προμηνύει ὅτι θὰ πάρῃς πολλὰ χρήματα.

Ὡς προβασκάνια καὶ ἀποτρόπαια χρησιμοποιοῦνται 1) χάνδρο κυανοῦ χρώματος, τὸ ὁποῖον ἢ κρεμῶσιν εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ μωροῦ ἢ ράπτουν εἰς τὴν σκουφίτσαν του. 2) Σκελίς σκόρδου, τὴν ὁποίαν ἐπίσης ράπτουν εἰς πτυχὴν τοῦ ἐνδύματος. 3) Χειρολαβὶς κανθάρου, τῆς ὁποίας ἐπαργυρώνουν τὸ ἐν ἄκρον καὶ προσράπτουν εἰς τὴν σκουφίτσαν τοῦ παιδιοῦ. 4) Φτύσιμο ἑλαφρὸ ζητοῦν ἀπὸ κάθε ἐπισκέπτην, πρῶτην φορὰν βλέποντα τὸ μωρόν, εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἵνα ἐξουδετερωθῇ τὸ βάσκανον τυχὸν βλέμμα του. 5) Βούλα μὲ καπνιά τοῦ τζακιοῦ τυπώνουν εἰς τὸ μέτωπον τοῦ μωροῦ πρὸς ἀπομάκρυνσιν ἀπ' αὐτοῦ παντὸς κακοῦ ἢ βασκάνου βλέμματος. 6) Πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ νὰ ἐπισκέπτονται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὴν μάγισσαν ἢ γιάτριναν αὕτη ἐπὶ ἀδροτάτη ἀμοιβῇ εἴτε εἰς χρῆμα εἴτε καὶ εἰς εἶδη διάφορα, οἷον κόττες, ἀρνιά, ὑφάσματα πολυτελῆ, χρυσᾶ ἀντικείμενα, ἀναλαμβάνει τὴν κατασκευὴν καὶ προμήθειαν εἰς τὸν πελάτην ἑνὸς χαμαῦλιοῦ (περιάπτου) εἰς σχῆμα μαξιλλαριοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου περικλείει διάφορα μικροπράγματα, π.χ. τρίχας μιλλιῶν, κοψίδια νυχιῶν, κομμάτια σπόγγου, τρίμματα σάπωνος, σπυριά ἀλάτι κλπ. Τὸ χαμαῖλι τοῦτο ὀφείλει νὰ τὸ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ ὑπὸ τὰ ἐνδύματά του ὁ πελάτης, διὰ νὰ ἐξουδετερώη πᾶσαν κακὴν ἐπίδρασιν ἢ καὶ νὰ προλαμβίῃ πᾶσαν τυχὸν ὑπὸ ἐχθρῶν τοῦ ἐπιδιωκομένην κατ' αὐτοῦ ἐνέργειαν.

Διὰ τὴν ἀποδιοπομπὴν τοῦ κακοῦ ἐνεργοῦν ὡς ἑξῆς: 1) Εἰς ποτήριον πλήρες ὕδατος ρίπτουν διαδοχικῶς κάρβουνα ἀναμμένα κατονομάζοντες συγχρόνως εἰς ἕκαστον κάρβουνον καὶ τὸ πρόσωπον, τοῦ ὁποίου ὑποπτεύουν τὸ βάσκανον βλέμμα, καὶ μὲ τὸ νερὸ αὐτὸ ραντίζουν τὸ μωρόν. 2) Προσπαθοῦν χωρὶς νὰ ἀντιληφθῇ ὁ ἐπισκέπτης νὰ λάβωσι παρὰ τούτου ὀλίγας κλωστὰς ἐκ τῶν ἐνδυμάτων του, τὰς ὁποίας κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του, ρίπτουν εἰς ἀναμμένα κάρβουνα καὶ καπνίζουν τὸ μωρόν. 3) Καταφεύγουν εἰς τὴν κατάλληλον πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον μάγισσαν ἢ γιάτριναν, ὅπως τὴν ὀνομάζουν, ἢ ὁποία ἀναλαμβάνει ἐπὶ γενναίᾳ ἐμοιβῇ πάντα τὰ κακὰ μὲ τὰ ξόρκια τῆς «νὰ τὰ ρίξ' στοὺ φισάρ', ὅδας ἀχιρὶς' ἢ γιόμουσ».¹ 4) Λαμβάνουν λωρίδας ἐκ τῶν ἐνδυμάτων τοῦ ἀσθενοῦς ἢ τοῦ πάσχοντος ἐν γένει, τὰς ὁποίας καὶ προσδένουσιν εἰς θάμνους ἢ δένδρα, εὐρισκόμενα εἰς σταυροδρομία, ἐλπίζοντες ὅτι τὸ κακὸν θέλει ἀκολουθήσει τινὰ ἐκ τῶν διαβατῶν καὶ θέλει ἀπαλλαγῇ οὕτως ὁ πάσχων.

Ὡς ἀποτρόπαια, ἀλλὰ καὶ προκλητικὰ ἐπιτυχίας, θεωροῦνται τὰ ἀκόλουθα. 1) Τὸ μανόγαλα. Ἡ γιάτριναν ζητεῖ παρὰ τοῦ πελάτου τῆς νὰ

¹ Μετὰ τὸ πρῶτον τέταρτον τῆς σελήνης πρὸς τὴν πανσέληνον.

τῆς φέρον ἀνά 7 σταγόνας γάλακτος μητρὸς καὶ κόρης, αἱ ὁποῖαι νὰ θηλάξουν, καὶ μὲ τὰς σταγόνας αὐτάς, μιγνυμένας μὲ ἰδικὰ τῆς φάρμακα καὶ ὀλίγον ἄλευρον, κατασκευάζει μικρὰ χαπάκια ἢ σκόνην, τὴν ὁποίαν εἴτε εἰς καφὲν εἴτε εἰς γλύκισμα εἴτε εἰς τὸ νερὸ πρέπει νὰ δώσουν εἰς ἐκεῖνον ἢ εἰς ἐκείνην, τῆς ὁποίας ἐπιθυμοῦν τὴν βοήθειαν ἢ τὸν ἔρωτα. 2) Τὸ φειδὸπ'κα μ'σου. Τὴν κατ' ἔτος ἀλλασσομένην ἐπιδερμίδα τοῦ φειδιοῦ ὁ εὐρὼν ἔπρεπε νὰ τὴν φέρον πάντοτε μαζί του, διότι, ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν θὰ εἶχε φόβον «νὰ τοὺν πιάσ'ν τὰ μάγια», ἐνῶ ἕξ ἄλλου θὰ τοῦ ἦτο ὡς τὸ μεγαλύτερον βοήθημα πρὸς ἐκπλήρωσιν πάσης βλέψεως καὶ πάσης ἐπιθυμίας.

Δ'. ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΑΙΡΟΥ

Ὄταν τὸ νέο φεγγάρι φαίνεται πλαγιασμένο (μὲ τὰς ἄκρας πρὸς τὰ ἄνω), προμηνύει τρικυμίαν, ὅταν δ' αἱ ἄκραι του βλέπουν πλαγίως, σημαίνει καλοκαιρίαν, ἕξ οὗ καὶ τὸ ρητὸν «Δίπλα τὸ φεγγάρι, ὄρθιος ὁ καπετάνιος» κ.λ.π.

Ὄταν ἡ γάτα καθημένη μαζεύεται καὶ γίνεται σὰν κουλούρα, σημαίνει ὅτι θὰ ἐπακολουθήσῃ κρύο.

Ὄταν ἡ γάτα λούζεται μὲ τὰ πόδια τῆς, σημαίνει ὅτι θὰ ἐπακολουθήσῃ βροχὴ ἀπὸ τὸ μέρος, πρὸς τὸ ὁποῖον βλέπει, ὅταν λούζεται.

Ὄταν τὰ χελιδόνια πετοῦν χαμηλὰ πολὺ, προμηνύουν πάχνην ἢ βροχήν, ὅταν δ' ὑψηλὰ, καλοκαιρίαν.

Ὄταν ὁ πετεινὸς στέκεται μόνον στὸ ἕνα πόδι, σημαίνει ὅτι θὰ γίνῃ κρύο.

Ὄταν ἡ σουσουράδα κατεβῆ εἰς τὸ ἔδαφος καὶ φωνάζῃ, προμηνύει χιόνα.

Ὄταν ὁ Ὀλυμπος φαίνεται νὰ ἔχη εἰς τὸ μέσον ζωνάρια ἀπὸ συνέφαι, προμηνύει κακοκαιρίαν.

Ὄταν ὁ Ὀλυμπος εἶναι σκεπασμένος ἀπὸ δμίχλην, σημαίνει ὅτι θὰ ἐπακολουθήσῃ βροχὴ.

Ὄταν ὁ Βαρδάρης (βόρειος ἄνεμος) φυσᾷ δυνατῶς, προμηνύει ὅτι θὰ ἐπακολουθήσῃ χιών.

Ε'. ΛΑΤΡΕΥΤΙΚΑ ΕΘΙΜΑ

1. Κόκκινα αὐτὰ συνηθίζου νὰ βάφουν πλὴν τῆς Μεγάλῃς Πέμπτῃς καὶ κατὰ τὰς ἐπομένας δύο ἑβδομάδας (πάλιν τὴν Πέμπτῃν) συμβολίζοντες μὲ τοῦτο τὴν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας παραμονὴν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ τάφῳ.

2. Τὸ ἑσπέρας τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων πρέπει ἀπαραι-

τήτως εἰς τὸ τραπέζι τοῦ δείπνου νὰ παρατεθοῦν ἐννέα φαγητὰ (μετρουμένου πρὸς τοῦτο καὶ τοῦ νεροῦ), ὡς σύμβολον τῆς ἐννεαμήνου κυήσεως τῆς Παναγίας.

3. Τὴν 29ην Αὐγούστου, ἀποτομὴν τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἰωάννου Προδρομόμου, δὲν κόβουν οὔτε καρποῦζι οὔτε πεπόνι, γιὰ νὰ μὴ ἐξομοιωθοῦν μὲ τὸν Ἡρώδη, ποὺ ἀπεκεφάλισε τὸν Ἰωάννην, ἀλλ' οὔτε καὶ σταφύλια τρώγουν, διότι ὁμοιάζουν μὲ αἷμα.

4. Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς πρὸ τῶν Χριστουγέννων Τεσσαρακοστῆς, ἡ ὁποία τηρεῖται αὐστηρῶς, ἐφρόντιζον διὰ παγίδων νὰ συλλάβωσι μικρὰ πτηνὰ καὶ ἰδίως σπουργίτας, τοὺς ὁποίους, καταλλήλως καθαριζομένους, διετήρουν ἐντὸς τῶν δοχείων τοῦ χοιρινοῦ λίπους, μεταβαίνοντες δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἡμέραν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως εἶχον μαζί τους καὶ ἓνα σπουργίτην ψημένον ἀφ' ἐσπέρας. Κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας καὶ ἀφοῦ ἐξήρχετο καὶ ὁ ἱερεὺς εἰς τὸν νάρθηκα, ὁ πρεσβύτερος ἐκ τῶν γερόντων τοῦ χωρίου ἔδιδε τὸ σύνθημα ἐξάγων ἐκ τῆς τσέπης του τὸν σπουργίτην καὶ δαγκάνων αὐτόν, ἐφώναζε δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους: «Τσακοῦτι μι κὶ θὰ πιτάσου» συμβολίζων μὲ τὴν φράσιν του ταύτην τὰ περασμένα νιάτα, ἐμμοῦντο δ' αὐτὸν ἀμέσως καὶ ἄλλοι χωρικοί.

5. Τὴν 1ην τοῦ μηνὸς Μαρτίου εἰς τὸ χέρι τῶν μικρῶν καὶ εἰς τὸν λαιμὸν περιδένουν κλωσμένην ἄσπρην καὶ κόκκινην κλωστήν, γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὸ μαύρισμα ἀπὸ τὸν ἥλιον τοῦ Μαρτίου. Τὴν κλωστήν δ' αὐτὴν, μόλις πρωτοδοῦν χελιδόνα ἢ πελαργόν, τὴν κόβουν καὶ τὴν ρίπτουν πρὸς αὐτὰ, γιὰ νὰ τοὺς φέρουν τὰ δῶρα τοῦ Πάσχα.

6. Τὴν ἡμέραν τῆς Πρωτοχρονιάς ὁ κάθε ἐπισκέπτης μὲ δέσμην ἀπὸ φρούγανα στὸ χέρι πρέπει νὰ σκαλίση τὴν φωτιὰν τῆς ἐστίας εὐχόμενος «Χίλι' ἀρνιά, χίλια κατσίκια κὶ ν' ἀρτηρίσ' τοῦ βγιὸ στοῦ σπὶτ'».

7. Τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Μαρτίου, μόλις φανοῦν τὰ χελιδόνια, τὰ παιδιὰ παίρνουν μιὰ ρόκα καλαμποκιοῦ καὶ εἰς τὴν κορυφὴν αὐτῆς κατασκευάζουν μὲ ζυμάρι κεφαλὴν πουλιοῦ μὲ τὸν ἀνάλογον χρωματισμόν, ἀνοίγουν τὰ φύλλα τῆς ρόκας ἐν εἵδει πτερυγῶν, τὰ βιάφουν μὲ χρῶμα μαῦρο σὰν τῆς χελιδόνος καὶ γυρίζουν στὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ τραγουδῶντας τὸ ἐξῆς:

Ἡ χελ'δόνα πέρασι
 Ἐπὸν τὴ Μαύρη θάλασσα,
 Ἐκατσι κὶ λάλησι·
 «Ἄφ'κα στάχυα κὶ σταφύλια
 κὶ σταυρὸ στὶς θυμωνιές
 κ' ἦρθα τώρα βρίσκου φύτρ'!».

Μαζεύουν δὲ ὡς φιλοδωρήματα ἢ χορήματα ἢ ξηροὺς καρπούς.

8. Ἀπαρχαί. α) Κατὰ τὸ πρῶτον ζύμωμα ψωμοῦ, ποὺ θὰ κάμουν

μὲ τὸ νέο σιτάρι, διαρκοῦντος ἀκόμη τοῦ ἄλωνισμοῦ, κατασκευάζουν ἰδιαίτερες μικρὲς κουλοῦρες καὶ τὶς μοιράζουν εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ γείτονας, οἱ ὁποῖοι δεχόμενοι αὐτὰς εὐχονται «Γ' ἀβάρια σας νὰ μὴν ἀδγείαζ'ν καμμιά βουλά». β) Διὰ τὴν εὐχαριστήσωσι τὸν Θεὸν καὶ τὸν Ἅγιον τῆς ἐκκλησίας των, ἀπὸ τὸ πρωτοαλεθόμενον σιτάρι ἐξύμωσαν πουργάσαν, τὴν ὁποῖαν ἔφερον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐκεῖ δέ, ἀφοῦ ὁ ἱερεὺς ἀνεγίνωσκεν ἐπ' αὐτῆς ἐπίκαιρον εὐχὴν, τὴν ἐμοίραζαν κατὰ μικρὰ τεμάχια εἰς τὸ ἐκκλησίασμα, τὸ ὁποῖον συνήθιζε νὰ εὐχεται «Μπιρικέτ' στοῦ βιό σας.» γ) Ὁσαύτως, διὰ τὴν εὐλογηθῆναι τὸ ἀμπέλι τους, ἀπὸ τὰ πρῶτα ὄριμα σταφύλια ἔφερον εἰς τὴν ἐκκλησίαν πιατέλαν γεμάτην καί, ἀφοῦ καὶ πάλιν ἀνεγινώσκετο ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἐπίκαιρος εὐχὴ, ἐμοιράζετο τὸ περιεχόμενον εἰς τὸ ἐκκλησίασμα, τὸ ὁποῖον καὶ πάλιν ἤρχετο «Νὰ μὴν ἀδγείαζ'ν τὰ βαρέλια». Ἡ προσφορὰ αὕτη ἐλάμβανε χώραν τῆς Μεταμορφώσεως, ἦτοι τὴν ἡμέραν Αὐγούστου. δ) Ἐπίσης κάθε νοικοκυρὰ ἀπὸ τὰ πρῶτα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐμφανιζόμενα ἄνθη τοῦ κήπου της ἐθεώρει ἱερὸν καθῆκον νὰ καταθέσῃ εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου δέσμη.

9. Τὸ ἄνθος, τὸ ὁποῖον δίδει ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως (Γ' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν), ὡς καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ (14ην Σεπτεμβρίου), τὸ ὁποῖον λέγεται «τ' Σταυροῦ τοῦ λουλούδ'», τὸ φυλάττουν εἰς τὸ εἰκονοστάσιον. Ὅταν δὲ τυχὸν λείψῃ τὸ προζύμι, τότε πλάθουν τὴν ζύμην καὶ ἐπιθέτοντες ἐπ' αὐτῆς τὸ λουλούδι τοῦ Σταυροῦ, ἐπιτυγχάνουν νὰ ἀποκτήσουν νέο προζύμι μὲ τὴν πεποιθῆσιν, ὅτι ἐπέδρασεν ἡ θεία χάρις.

10. Τὸ αὐτὸ ἐπιτυγχάνεται καὶ μὲ τὴν ἐπίθεσιν ἐπὶ τῆς ζύμης γνησιοῦ φλωριοῦ (κωσταντινάτου), τὸ ὁποῖον εἰς μὲν τὴν μίαν πλευρὰν του φέρει ἀποτύπωμα τῶν εἰκόνων τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου καὶ τῆς ἁγίας Ἐλένης, κρατούντων ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν τὸν Σταυρόν, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης πλευρᾶς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας.

11. Τάματα. α) Εἰς ἀσθένειαν τῶν παιδιῶν των αἱ μητέρες προσφεύγουσαι εἰς τὴν ἐκ Θεοῦ θεραπείαν «τάζουν νὰ σκλάβώσουν» τὸ παιδί τους εἰς τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου. Πρὸς τοῦτο παραλαμβάνουν ἐκ τοῦ ναοῦ «τὸ σκλάβο», ἦτοι κρίκον συρμάτινον, ἔχοντα περίμετρον ἴσην πρὸς τὸν λαϊμὸν τοῦ παιδιοῦ, τὸν ὁποῖον ἐπὶ 40 ἡμέρας φέρει ὁ μικρὸς νυχθημερόν, μετὰ τὴν ἀπόδοσιν δὲ τοῦ τεσσαρακονθήμερου τὸν ἐπιστρέφουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνοδευόμενον καὶ ὑπὸ τινος δώρου, ἀναλόγου τῆς οἰκονομικῆς των καταστάσεως, πρὸς ὄφελος τοῦ ναοῦ καὶ τότε κατὰ τὴν ἔκφρασιν των «ξισκλαβώνιτι τοῦ πιδί.» β) Ἐβαζαν νὰ κοιμηθῆναι ὁ ἀσθενῶν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐντὸς τοῦ ναοῦ διὰ τὴν χάριν εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου ἐπιτευχθεῖσαν θεραπείαν του. γ) Ἐν περιπτώσει πόνου τῶν ὀφθαλμῶν ἔταζον νὰ προσφέρωσιν εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου ἄργυροῦν ὁμοίωμα

ὀφθαλμοῦ. δ) Ἐν περιπτώσει πόνου τοῦ αὐτιοῦ ἀνήρτων εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου ὁμοίωμα αὐτιοῦ. ε) Ἐν περιπτώσει νευραλγίας τῶν χειρῶν ἢ τῶν ποδῶν προσέφερον καὶ ἀνήρτων εἰς τὴν εἰκόνα ἀργυρᾶ ὁμοιώματα εἴτε τῶν βραχιόνων εἴτε ὀλοκλήρου ποδός.

Γ'. ΧΡΟΝΟΥ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ

ῶραι τοῦ ἔτους.

Τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἔτους καθώριζον ὡς ἑξῆς :

1. Τ'ν ἀνοιξ', ἥτοι περὶ τὰ μέσα Μαρτίου.
2. Στ' ἀλώνια, ἥτοι περὶ τὰ τέλη Ἰουνίου.
3. Στὰ σῦκα, ἥτοι περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου.
4. Στοῦ δρύγου, ἥτοι περὶ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου.
5. Τοῦ Σαραντά'μιρου=ἀπὸ 14ης Νοεμβρίου μέχρι 25ης Δεκεμβρίου.
6. Τοῦ Σταυροῦ=14η Σεπτεμβρίου.
7. Τ' Ἀγεργιοῦ=23η Ἀπριλίου.
8. Τ'ς Παναγιᾶς=15η Αὐγούστου.
9. Τ' Ἀδημητροῦ=26η Ὀκτωβρίου.

ῶνόματα μηνῶν.

Γιννάρο'ς	=	Ἰανουάριος
Φλιβάρ'ς	=	Φεβρουάριος
Μάρτ'ς	=	Μάρτιος
Ἀπρίλ'ς	=	Ἀπρίλιος
Μαῖς	=	Μάϊος
Θέρους	=	Ἰούνιος
Ἀλουνάρ'ς	=	Ἰούλιος
Αὐγουστους	=	Αὐγουστος
Σταυρὸς	=	Σεπτέμβριος
Ἀδημήτρ'ς	=	Ὀκτώβριος
Παχιστής	=	Νοέμβριος
Ἀντριᾶς	=	Δεκέμβριος

Διαιρέσις ἡμερονοκτίου.

ῶς πρὸς τὴν διαιρέσιν τῶν ὡρῶν τοῦ ἡμερονοκτίου μεταχειρίζονται τὰς ἑξῆς φράσεις :

1. Βαθειὰ χαραῆ = πρὸ τοῦ λυκαυγοῦς.

2. Χαράματα == λυκαυγές. Π. χ. Ἰγὼ σὶ καρτιροῦσα ἀπὸ βαθειὰ χαράη κὶ σ'ὺ μ' ἤρθες μόν' τὰ χαράματα.
3. Σὰ βαρέσ' οὐ ἥλιους = ἀνατολή.
4. Σὰν ἀνιβῆ οὐ ἥλιους μιὰ ξιάλ' = μετὰ 1 ὥραν. Π. χ. Ἐν ξικ'νί-
σουμι, σὰ βαρέσ' οὐ ἥλιους, θὰ φτιάσουμι στοὺ χουργιά, σὰν ἀνιβῆ οὐ ἥλιους
μιὰ ξιάλ'.
5. Πουλνιῶδας ἢ ἄκκλησιὰ = περὶ τὴν 10ην π. μ.
6. Σὰ σταλίσ'ν τὰ πρόβατα = περὶ τὴν 11 1/2 π. μ. Π. χ. Πουλνιῶδας ἢ
ἄκκλησιὰ ἄν φύγουμι, προυφταίνουμι νὰ γυρίσουμι σὰ σταλίσ'ν τὰ πρόβατα.
7. Καταμισήμιρου = μεσημβρία.
8. Σὰ ξεσκαρίσ'ν τὰ πρόβατα = περὶ τὴν 2ην μ. μ. Π. χ. Καταμισή-
μιρου τρῶμι κὶ σὰ ξεσκαρίσ'ν τὰ πρόβατα καρβὰλ'κέβουμι κὶ φεύγουμι.
9. Τοῦ δειλ'νὸ = περὶ τὴν 4ην μ. μ.
10. Στοῦ σήμαντροῦ = περὶ τὴν 5ην μ. μ. Π. χ. Ἰμένα ἢ δ'λειὰ μ'ἄπ'
τοῦ δειλ'νὸ ὡς τοῦ σήμαντροῦ θὰ μπιτίσ'.
11. Βασίλιμα ἡλιοῦ = δύσις.
12. Σουρούπια = λυκόφως. Π. χ. Ἐν φύγ'ς βασίλιμα ἡλιοῦ, θὰ σὶ
ἰδοῦν κάτσι νὰ γέν'ν σουρούπια κὶ τότες φεύγα.

Ζ'. ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

- Ἄγαπῶ.** Ἄγαπάει οὐ Θεὸς τοῦ γλέφρ',
μὰ παραπάν' τοῦ νοικουκῦρ'.
Λέγεται γιὰ κείνους, τῶν ὁποίων αἱ ὕπουλοι καὶ ψευδεῖς περιποιήσεις ἐν
τέλει ἀποκαλύπτονται.
- Ἄγιζω.** Μὶ ξένα κόλλ'βα ν' ἀγιάσ' τ' ψυχὴ τ'.
Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι, ἀνίκανοι ὄντες, προσπαθοῦν μὲ τὴν βοήθειαν
ἄλλων νὰ προσδεύσουν.
- Ἄγιος Παντελεήμων.** Κ'τσοὶ γκαβοὶ στοῦν Ἄγιου Παντιλέμονα.
Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι τὸν ἅπαξ εὐεργετήσαντα αὐτοὺς ἐξακολουθοῦν
νὰ παρενοχλοῦν ἀδιακόπως μὲ διαφόρους ἀπαιτήσεις.
- Ἄγοράζω.** Ὅδας π'λοῦν, ἀγοράζ'ν.
Λέγεται ὡς συμβουλή, ὅτι δηλαδὴ πρέπει κανεὶς νὰ ἐπωφεληται τῆς περι-
στάσεως.
- Ἄγουρίδα.** Ἄγάλλ' ἀγάλια γένιτι ἢ ἀγουρίδα μέλι.
Λέγεται ὡς συμβουλή διὰ τοὺς θέλοντας νὰ ἐπιτύχουν κάπου, ὅτι πρέπει νὰ
ἔχουν μεγάλην ὑπομονήν.
- Ἄκουλνάει.** Ὅδας εἶν' ζιστὸ τοῦ σίδηρου ἀκουλνάει.
Ὅτι ἡ παιδεία καὶ ἡ μόρφωσις ἀποκτῶνται ἀπὸ τῆς μικρᾶς ἡλικίας καὶ ὅτι
καὶ αἱ συμβουλαὶ πρέπει νὰ δίδωνται ἐν εὐθέτῳ στιγμή.

- Ἄλέθω.** Σιβᾶτι σκύλλ' ἄλεστι
κι ἄλεστικά μὴ δῶσι.
Λέγεται γιὰ κείνους, τῶν ὁποίων τὸ σπιτικό ἐν γένει δὲν ἔχει καμμιά τάξι
καὶ ὁ καθένας κάμνει τοῦ κεφαλιοῦ του.
- Ἄλισβερίσι.** Μὴ τοῦ δικὸ φάι κὶ πλιέ, μ' ἄλισβερίσ' μὴ γράμ'ς.
Λέγεται ὡς συμβουλή γιὰ τοὺς συναλλασσομένους συγγενεῖς, διότι ἐν τέλει τὸ
συμφέρον θὰ τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ ψυχρανθοῦν.
- Ἄλλος.** Ἄλλους τοῦ μακρὸ τ' κι ἄλλους τοῦ κοντό τ'.
Λέγεται γιὰ τοὺς μὴ δυναμένους νὰ συνεννοηθῶσι, ἐφ' ὅσον ἕκαστος ὑποστη-
ρίζει πεισμόνως τὴν ἄποψίν του.
- Ἄλ' ποῦ.** Ἐ κυρά μας ἡ ἄλ' ποῦ
τὰ δικὰ τ'ς τὰ ρίχν' ἄλλοῦ.
Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν μὲ διάφορα μέσα ν' ἀποφύγουν
εὐθύνας.
- Ἄμασκάλη.** Δυὸ καρπούζια στ'ν ἄμασκάλ' δὲ βαίρονουδι.
Λέγεται ὡς συμβουλή εἰς τοὺς ἀσχολουμένους εἰς ἐπιχειρήσεις, ὅτι εἶναι
ἀδύνατος ἡ σύγχρονος ἐπιδίωξις πολλῶν τοιούτων.
- Ἄνήφουρους.** Οὐ ἀνήφουρους θὰ φέρ' κι κατήφουρουν.
Λέγεται ὡς παρηγορία ἢ ὡς ἐνδειξις περὶ τοῦ ὅτι τὰς δυσκολίας καὶ στενο-
χωρίας θὰ ἐπακολουθήσουν ἀνέσεις καὶ εὐκολαί.
- Ἄνοιξις.** Ἐνας κούκκους δὲ φέρν' ἄνοιξ'.
Λέγεται σχετικῶς πρὸς τὰς μεμονωμένας ἐπιτυχίας, ὅτι οὐδεμίαν ἐπίδρασιν
ἀσκοῦσιν ἐπὶ τοῦ ὅλου.
- Ἄδαμῶνου.** Δὲ βουρεῖ ν' ἀδαμῶσ' τ'ς δυὸ ἄκρως.
Λέγεται γιὰ τοὺς δυσπραγοῦντας ἐλλείψει οἰκονομικῶν μέσων, ὅτι οὐδέποτε
θὰ εὐρεθοῦν ἐν γαλήνῃ.
- Ἄδι.** Τ'ς γιουριτὲς ἡ Παπαντὴ
τ'ς μαζών' μὴ τ' ἀδί.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πᾶσα ἐορτὴ καὶ ἐπίσημος δεξιῶσις παρηλθε.
- Ἄξούγκι.** Αὐτὸς βγάζ' ἀπ' τὴ μύγ' ἀξούγκ'.
Λέγεται γιὰ τοὺς πολὺ φιλαργύρους, οἱ ὅποιοι ἐπιζητοῦν νὰ κερδίσουν ἀπὸ
παντοῦ.
- Ἄπλουμένα.** Ἄγνιστα κι ἀνύφαντα κὶ στοῦ βλουκὸ ἀπλουμένα.
Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι τὰ μᾶλλον ἀπίθανα καὶ ἀβέβαια παρουσιά-
ζουν ὡς τετελεσμένα.
- Ἄπουκρεῦου.** Π' ἀγάλια, δὲ θ' ἀποκρέψ'.
Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι ἀπὸ τὴ λαιμαργία τους δὲν ἐννοοῦν ν' ἀφή-
σουν τίποτε στὸ τραπέζι.

- Ἄραδα.** Μὶ τ' ἄραδα σ' θὰ πᾶς
κι ἄς εἶσι κὶ παπᾶς.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὸ δικαίωμα προτεραιότητος παραμένει σε-
βαστόν.
- Ἄρμέγω.** Ἄρμιγι κὶ κούριβι,
χέξι κὶ διφμάτιαξι.
Λέγεται γιὰ τοὺς ἀσχολουμένους εἰς μηδαμινὰς ἐργασίας, τὰς ὁποίας περι-
πλέκουν χωρὶς νὰ φέρουν εἰς πέρας τίποτε.
Βάρ' τα πίσου νὰ τ' ἄρμέξουμι.
Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι ἀγαποῦν τὴν πολυλογία καὶ ἐπαναλαμβάνουν
πολλάκις τὴν αὐτὴν ἱστορίαν.
- Ἄρνι.** Ἄπὸν ἔν' ἄρνι δυὸ τουμάρια ;
Λέγεται γιὰ κείνους, πού γιὰ τὴν ἴδια ὑπηρεσία ζητοῦν διπλῆ ἀμοιβή.
- Ἄρνια.** Ἐμ γαλαῖτα, ἔμ μαλλαῖτα, ἔμ τ' ἄρνια θηλ' κά.
Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι εἰς ὅλας γενικῶς τὰς ἐπιχειρήσεις των ἐπι-
τυγχάνουν.
- Ἀυγά.** Ἐχασι κὶ τ' αὐγά κὶ τοῦ καλάθ' .
Λέγεται γιὰ κείνους, τῶν ὁποίων ὅλα τὰ προμελετώμενα σχέδια ἀποτυγχάνουν.
- Ἀυγὸ.** Κούριψι τ' αὐγὸ κὶ πᾶρ' τοῦ μαλλί τ' .
Λέγεται ὡς προειδοποίησις γιὰ μερικὸς ἐπιχειρηματίας, ὅτι δὲν πρέπει νὰ
προσμένουν ἐκ τῆς ἀσχολίας των ὠφέλειαν.
- Ἄχυρα.** Θὰ κάμ' τ' ἄχυρα κουμμάτια.
Λέγεται γιὰ κείνους, πού δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ πραγματοποιήσουν τὰς
ἀπειλάς των.
- Βαργιέτι.** Τοῦ πουλὺ τοῦ Κύρ' ἔλέησου κι οὐ παπᾶς τοῦ
βαργιέτι.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι αἱ συχναὶ καὶ ἐπίμονοι παρακλήσεις καθί-
στανται ἐνοχλητικαί.
- Βαριά.** Εἴχαμι βαριά τὴ γριά,
φάσκουσιν κι οὐ γέροντας.
Λέγεται, ὅταν σὲ μιὰ σοβαρὰ στενοχωρία προστίθεται καὶ ἄλλη.
- Βασιλικός.** Χατίρ' γιὰ τοῦ βασιλικὸ
πίν' ἢ γλάστρα τοῦ νιρό.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν ἀποδιδομένων εἰς τινα περιποιήσεων οὐχὶ χάριν
τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ χάριν τῆς ἐκ τοῦ μεσάζοντος ἐπιζομένης ὠφελείας.
- Βιδ.** Τοῦ βιδὸ παφρεύ' τοῦ στίχειό.
Λέγεται, προκειμένου περὶ ἀναρμόστων συνοικεσιῶν, εἰς τὰ ὁποῖα κυριαρχεῖ
οὐχὶ τὸ ἐρωτικὸν αἶσθημα, ἀλλὰ τὸ ὕλικὸν κέρδος.

Βόσκουν.

Οἱ γκαβὲς οἱ χῆνις τ' νύχτα βόσκουν.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι, ἐνῶ γνωρίζουν τὴν ἀνικανότητά των, δὲν προ-
παθοῦν νὰ ἐπωφεληθοῦν τῆς καταλλήλου εὐκαιρίας.

Β'νά.

Μαθ'μένα τὰ β'νά ἴπου χιόνια.

Λέγεται γιὰ κείνους, εἰς τοὺς ὁποίους αἱ συνεχεῖς ταλαιπωρίαὶ οὐδεμίαν ἐντύ-
πωσιν προξενοῦν.

Βούτυρο.

Σὰν ἔχ' πουλὺ βούτυρου, ἀλείφ' κὶ τὸν γώλου τ'.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι ὅλως ἀνεξετάστως σπαταλοῦν τ' ἀγαθὰ των.

Βρακί

Τοὺν ἔβ'λι μέσ' τοῦ βρακί τ'ς.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι δεικνύουν μεγάλην υποχωρητικότητα πρὸ τῆς
ἡδονῆς.

Βροῖχει.

Ἄλλου βροῖχ'.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι ἀδυνατοῦν ν' ἀντιληφθοῦν τοὺς γινομένους δι'
αὐτοὺς πλαγίους ὑπαινιγμούς.

Ἄν δὲ βροῖξ', θὰ σταῖξ'.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεώς των,
ἂν δὲν ὠφελήθωσιν ὡς αὐτοὶ ἠλπίζον, δὲν θὰ ζημιώσουν ὁμῶς καὶ τελείως.

Βρίζουν

Ξουπίσου κὶ τὸν βασιλιᾶ τοὺν βρίζουν.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν τὸ θάρρος νὰ ποῦν εἰς τὸν ἀπέναν-
τί των τὰ σφάλματά του κατὰ πρόσωπον.

Βροῖκα.

Σὰ δὸν βοῖ μ' βροῖκα,

σὶ δ' γαροδιά μ' δὲ βροῖκα.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι κρίνοντες τὰ πράγματα ὑποκειμενικῶς δὲν
εὐχαριστοῦνται εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἄλλων.

Γάϊδαρους.

Εἶπ' οὐ γάϊδαρος τοῦ βέτ'νου «Αἶ! Κιφάλα!»

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι μόνον τῶν ἄλλων τὰ ἐλαττώματα βλέπουν.

Γαθρός.

Χαλεύ'ς γαθρὸ μὶ μάτια;

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι ἐν παντί ἐπιζητοῦν τὴν τελειότητα.

Γάμους.

Γάμους ἄκλαυτους κὶ νικρὸς ἀγέλαστους.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ αἱ ἀντιθέσεις συνυπάρχουν.

Ἄπ' τοῦ γάμου ἔρχουμι,

μὰ ψουφῶ π' τὴ βεῖνα.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι ὑπολογίζοντες τὰ πράγματα κατὰ τὴν ἰδίαν
των σκέψιν διαψεύδονται εἰς τὰς ἐλπίδας των. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς πα-
ροιμίας λέγεται ὁ ἕξης μῦθος: Κάποιος, κληθεὶς εἰς γάμον ἐν χωρίῳ πολὺ
μακρὰν τοῦ ἰδικοῦ του, ἔλαβε μαζὶ του κοχλιάριον καὶ περσύνιον, διὰ νὰ λάβῃ
μέρος εἰς τὸ φαγοπότι, ὅπως ἤξευρε νὰ γίνεταὶ στὸ χωριό του. Ἐπειδὴ ὁμῶς
ἐκεῖ μετὰ τὸν γάμον προσέφερον εἰς τοὺς καλεσμένους μόνον ἓνα ποτὸν, ἐπι-
στρέψας εἰς τὸ χωριό του θεονήστικος, εἶπε τ' ἄνωτέρω.

Θ' ἀφήσουμε τοῦ γάμου,
νὰ πᾶμι γιὰ πουρνάρια ;

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι παραμελοῦν τὸ βέβαιον καὶ θετικὸν καὶ κυνηγοῦν τ' ἀβέβαια.

Μπὶτ' οἱ οὐ γάμους κ' ἢ χαρά,
μάσ' τὰ χλιάρια πιθιά.

Λέγεται ὡς προτροπὴ πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὴν τάξιν μετὰ τὴν πάροδον ἐκιάτου τινὸς συμβάντος.

Στοῦ γάμου σ'!—Νᾶσι κὶ σύ!

Λέγεται γιὰ συμβουλή γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας των ἐγκαταλείπουν εἰς ἄλλους.

Γάτα. Σὰ βρομέν' γάτα.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι στεροῦνται θάρρους καὶ τούτου ἕνεκα φαίνονται πάντοτε βασανιζόμενοι ὑπὸ φόβου.

Γάτους. Γέρους γάτους τρυφῶὰ πουδίκια.

Λέγεται γιὰ τοὺς καλομαθημένους, πού ἀρέσκονται εἰς τρυφεράς περιποιήσεις, ἢ γιὰ τὸ γῆρας, πού ἐπιζητεῖ σχέσεις μὲ τὴν τρυφεράν νεότητα.

Σὰ φύγ' οὐ γάτους, χουρεύουν τὰ πουδίκια.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πᾶσα ἐργασία χωλαίνει, ὅταν δὲν ἐπιτηρῆται ἐπιμελῶς.

Γελῶ. Βγῆαιν ἢ βουβῆ στοῦ δρόμου
κὶ γιλᾶ ὄλου τοῦ γόσμου.

Λέγεται γιὰ τοὺς στερομένους πάσης ὑπολήψεως, οἱ ὁποῖοι ὁμως ἐννοοῦν νὰ κατηγοροῦν ὄλους γιὰ σφάλματα, πού ἔχουν οἱ ἴδιοι περισσότερα.

Ὅκ' γιλοῦσαν μιτ' ἱμένα,
χάνουμαν κ' ἰγῶ π' τὰ γέλοια.

Λέγεται γιὰ τοὺς μωροὺς καὶ ἀνοήτους, οἱ ὁποῖοι γελοῦν μαζί μὲ τοὺς εἰρωνευομένους αὐτούς.

Γειτόνισσα. Τ'ς γειτόν'σας εἶνι νουστ'μώτιρου.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι, ἐνῶ δὲν στεροῦνται ἀπὸ τίποτε, ρίπτουν ἐν τούτοις ἀπληστα βλέμματα εἰς τ' ἀγαθὰ τῶν ἄλλων.

Γεράματα. Τώρα στὰ γιράματα
μάθι, γέρου, γράματα.

Λέγεται γιὰ κείνους, πού παράκαιρα ζητοῦν ν' ἀποκτήσουν κάτι, πού χρειάζεται κόνον.

Γηράζω. Ἢ γάτα κὶ ἄν γηράσ',
τὰ ἴδια νύχια θᾶχ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι αἱ κακίαι καὶ τὰ ἐλαττώματα παρακολουθοῦν τὸ ἄτομον μέχρι γήρατος.

- Γινάτι.** Τοῦ γινάτ' βγάζ' τοῦ μάτ'.
Λέγεται γιὰ κείνους, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ βίαιος χαρακτήρ γίνεται πρόξενος μεγαλυτέρων κακῶν.
- Γκαϊλές.** Θ'κό τ' ψουμι τρώει κί ξένου γκαϊλὲ τραβιάει.
Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι, λησμονοῦντες τὰ ἰδικά των, ἀνησυχοῦν γιὰ τὰς ξένας ὑποθέσεις.
- Γκρίνια.** Ὅπου φτώχεια ἰκεῖ κί γκρίνια.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἡ ἔλλειψις τῶν ἐπιτηδείων εἰς μίαν οἰκογένειαν γίνεται συνήθως πρόξενος λογομαχίας.
- Γκρημνός.** Μπρουστά γκρημνός κί πίσου ρέμα.
Λέγεται γιὰ τοὺς εὐρισκομένους πρὸ ἀδιεξόδου.
- Γλύφω.** Πχοιὸς ἔχ' στὰ χέρια μέλ' κί δὲ θὰ γλύψ' τοῦ δάχ'λου;
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν πρὸς τοὺς διαχειριζομένους χρήματα, ὅτι ταῦτα σκανδαλίζοντα αὐτοὺς ἐξωθοῦν εἰς παρεκτροπὴν.
- Γνώσι.** Στεροῦν μου γνώσ' νὰ σ' εἶχα προῶτα.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι αἱ ἡρεμώτεροι σκέψεις ἐπέρχονται μετὰ τὴν πρᾶξιν.
- Γουμάρι.** Μισιακὸ γουμάρ¹ νὲ¹ ζῆ νὲ ψουφάει.
Λέγεται ἐπὶ συνεταιρικῶν κτημάτων, τῶν ὁποίων ἦτὴν καλλιέργειαν ἑκάτερος περιμένει ἀπὸ τὸν ἄλλον.
- Γουρύνι.** Πίσου τᾶχ' τοῦ γρούν'.
Λέγεται ὡς προειδυποίησις εἰς τοὺς ἐπιχειροῦντας κάτι περὶ τῶν δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας θὰ συναντήσουν.
- Γριά** Κάηκιν ἢ γριά στ' κουρκούτ',
φ'σάει κί στοῦ γιούρτ'.
Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι, παθόντες πρότερον, φοβοῦνται κατόπιν καὶ ἀπὸ τὰ μᾶλλον ἀβλαβῆ.
Ἡ γριά δὲν εἶχιν δαίμοναν κί ἀγόρασιν τοῦ γρούν'.
Λέγεται γιὰ κείνους, πού, ἐνῶ ζοῦν ἐν ἀνέσει, τρέχουν εἰς ἀναζητήσιν στενοχωρίας.
Ἡ γριά τοῦ μισοχείμουνου
ξυλάγγορα μᾶς χάλιβιν.
Λέγεται γιὰ κείνους, πού παράκαιρα ἐπιζητοῦν ἀταίριαστα πράγματα.
Ἄχ' γριά, μόν' ζαρουμέν'.
Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν, ἀλλάζοντας τὴν ἔκφρασιν, τὸ αὐτὸ πρᾶγμα νὰ τὸ παραστήσουν ὡς διάφορον.

¹ Τουρκικόν : νέ, νὲ = οὔτε, οὔτε.

- Γυναῖκα.** Πᾶρι γ'ναῖκα ἀποὺ σοῖ κι σ'κλι ἀποὺ κουπάδ'.
- Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ πόσον συντελεῖ ἡ οἰκογενειακὴ ἀνατροφὴ ἢ καὶ ἡ ἐπιμελελημένη μόρφωσις ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας, διὰ τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ καταβάλλεται πᾶσα προσπάθεια.
- Δανεικά.** Δαν'κά κι ἀγύρ'στα.
- Λέγεται γιὰ τοὺς δανειζομένους καὶ ἐκ συστήματος μὴ ἐκκληροῦντας τὰς ὑποχρεώσεις των.
- Ξιπλήρουνι τὰ δανεικά κι πάλι ξαναζήτα.
- Λέγεται ὡς συμβουλή γιὰ τοὺς ζητοῦντας δάνειον.
- Δάσκαλος.** Μ' ὄπχοιον δάσκαλον καθίης,
τέτχοια γράμματα θὰ μάθ'ς.
- Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὸ παράδειγμα (καλὸν ἢ κακὸν) ἀσκεῖ μεγάλην ἐπίδρασιν.
- Δείχνω.** "Ἐλα, μπαμπᾶ, νὰ σὶ δείξου ποῦ τ'ῶχ' ἢ μάνα μ'.
- Λέγεται ὡς εἰρωνεία πρὸς τοὺς κατωτέρους, ποὺ θέλουν νὰ ἐπιδείξουν εἰς τοὺς ἀνωτέρους των περίσσια ἐξιπνάδα.
- Δερμῖτι.** Καλὸ τιρὶ σὶ σ'κλύσιου διρμάτ'.
- Λέγεται γιὰ κείνους, τῶν ὁποίων σὶ πράξεις ἀντιτίθενται εἰς τὸν χαρακτῆρά των.
- Δέρω.** "Ἡ δεῖρ' του τ' ἄρχοντόπ'λου ἢ μὴν τοῦ παταρῆζης.
- Λέγεται ὡς προτροπὴ πρὸς τοὺς ἐπιχειροῦντας κάτι, ἢ νὰ τὸ ἀποτελειώσουν ἢ νὰ μὴ κάμουν ἀρχήν.
- Δεσπότης.** Μπῆκιν μέσα οὐ Δισπότης.
- Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ τὴν νοικοκυρῆς, ποὺ ἐξ ἀμελείας τσικνώνουν τὸ φαγητόν. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἐξῆς μῦθος: Κάποια ἐλαφρόμυαλη, ἀλλὰ πολὺ φρόνιμη γυναικούλα καὶ φιλότιμη, στὴ κουβέντα μὲ τὴ γειτόνισσα ξέχασε τὸ φαγητὸ τῆς ἐπάνω στὴ φωτιά καὶ τὸ θυμήθηκε, μόνον ὅταν ἤρθεν ὁ ἄνδρας τῆς ἀπ' τὴ δουλειά. "Ὅταν ἄνοιξε τὸν τέντζερε καὶ τὸ εἶδε καμμένο, ἐσκοτώθηκε νὰ κλαίῃ ἀπὸ τὸ φιλότιμό τῆς. "Ὁ ἄνδρας τῆς, γιὰ νὰ τὴν παρηγορήσῃ, τῆς λέγει: «"Ἐλα νὰ δοῦμε γιατί ἐγινε αὐτό». "Ἐξυσε λοιπὸν τὸν τέντζερε μὲ τρόπον καὶ εἰς τὸ βάθος ἀπὸ τὸ καμμένο φαγητὸ ἐσηματίσθη ἓνα εἶδος δεσποτικῆς καλυμμαυχίου. «Κοίτο!» τῆς λέγει τότε. «Δὲν εἶναι κακό- "Ὁ Δεσπότης ἐμπῆκε μέσα καὶ τὸ εὐλόγησε». "Ἐτσι ἐπαρηγορήθη ἡ γυναικα του.
- Διάβολος.** Μ'κρὸς διάβουλου, τρανὰ τσαρούχια.
- Λέγεται γιὰ κείνους, τῶν ὁποίων τὰ ἔργα εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερα τῆς ἀτομικῆς των ἐμφανίσεως.
- Μήτε διάβουλου νὰ δῆς
μήτε κι σταιρὸ νὰ κάμ'ς.
- Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι χωρὶς νὰ προβλέπουν προσκομίματα εἰς τὰ ἔργα των εὐρίσκονται συνεχῶς εἰς ἀναποδιές.
- Δίνω.** "Ὅ,τι δίνεις παίρνεις.
- Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὸ τίμημα δέον νὰ συμβαδίζῃ πρὸς τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τοῦ ἀντικειμένου.

Δουλειά.

Δ'λειά, δ'λειά,
μὴ μόν' μάγ'λα κὶ κουλιά.

Λέγεται ὡς προτροπὴ πρὸς τοὺς ἀρεσκομένους εἰς τὴν καθιστικὴν ζωὴν, ὅτι δέον νὰ τὴν ἀποφύγουν ὡς ἐπιβλαβὴ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως.

Τ'ς νύχτας τὴ δ'λειά
τ' γλέπ' ἢ μέρα κὶ γιλῶ.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πᾶσα ἐργασία, γινομένη ἐν καιρῷ νυκτός, θὰ παρουσιάσῃ ἑλλείψεις εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, διὰ τὰς ὁποίας ἀνωφελῶς θέλει μετανοεῖ ὁ ἐνεργῶν.

Ἐβραῖος.

Οὐβριὸς σὰ μουφλουζέψ',
παλιὰ τιφτέργι' ἀνοίγ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ τοὺς ἐμπόρους, ποῦ, ὅταν ἀτυχήσουν, ἐνθυμοῦνται τοὺς ὀφειλέτας ἀσημάντων ποσῶν.

Ἐννέα.

Ἐννιά ὡς τὰ δέκα.

Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι, μόλις εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιχειρήσεως εὐρισκόμενοι, δισσαλιπίζουν αὐτὴν ὡς πλήρως τετελεσμένην. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς πορομίας λέγεται ὁ ἐξῆς μῦθος: Ἐἶς γεωργὸς ἠρώτησε γείτονά του: «Τελείωσες τὴ σπορά;» «Κοντεύω» τῷ εἶπεν ἐκεῖνος. «Πόσα στρέμματα σοῦ μένουν ἀκόμα;» «*Α! Τίποτα! Ἐννιά ὡς τὰ δέκα» ἀπήντησε.

Ἐρημα.

— Ποῦ πᾶτι ἔο'μα;
— Νὰ ρ'μάξουμι κὶ ἄλλα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν διὰ τὴν ἐξ ἀτέκνου εἰς ἄτεκνον περιερχομένην κληρονομίαν, ὅτι δηλαδὴ οὐδὲνα ἀνθρωπιστικὸν σκοπὸν ἐκπληροῖ αὕτη.

Εὐχή.

Εὐχὴ γονιοῦ ἀγόραζι κὶ στοῦ βουνοῦ πιρπάτα.

Λέγεται ὡς συμβουλὴ πρὸς τὰ τέκνα, ὅτι δηλαδὴ ὀφείλουσιν ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ τιμῶσι τοὺς γονεῖς των, ἵνα ἐπιτύχωσι τῆς εὐχῆς καὶ εὐλογία αὐτῶν.

Ζικόνι.

Κάθι χώρα κὶ ζικόν',
κάθι μαχαλᾶς κὶ τάξ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ γειτονικῶν ἀκόμη περιφερειῶν παρουσιάζουσι πολλὰς διαφοράς.

Ζημία.

Νὲ ἡ γάτα νὲ ἡ ζημιὰ τ'ς.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν δι' ἐκείνους, ποῦ κατορθώνουν μεθ' ἐκάστην πράξιν νὰ θέτουν τὰ πράγματα στὴν θέσι των.

Ζούλεια.

Νᾶταν ἡ ζήλεια ψόρα,
θὰ γιόμουζ' ὄλ' ἡ χώρα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἡ ζούλεια δὲν εἶναι κολλητικὴ ἀρρώστεια, ἀλλ' ἔμφυτος.

Ζουμί.

Τί οὐ κάβουρας, τί τοῦ ζ'μί τ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἀπὸ μικρὰ καὶ ἀσήμαντα ἔργα δὲν πρέπει νὰ προσδοκᾷ τις μέγα κέρδος.

- Ζυμώνω.** Πιχριά δὲ θέλ' νὰ ζ'μώσ'
κάθι μέρα κουσκινίζ'.
- Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῆς ἀπροθυμίας μερικῶν, πού, γιὰ ν' ἀποφύγουν βαρύτεραν ἐργασίαν, σπαιαλοῦν τὸν καιρὸν τῶν εἰς παιδαριώδεις ἀσχολίας.
- Ζῶ.** Ζοῦν καλά; — Σὰ ὀῆ γάτα μὴ τοῦ σ'κλί.
- Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ τ' ἀνδρόγυνα ἢ καὶ τοὺς συνεταιίρους, οἱ ὁποῖοι δι' ἀσυμφωνίαν χαρακτηρῶς συνεχῶς εὐρίσκονται εἰς προστριβάς.
- Θαῦμα.** Κάθι θάμα γιὰ τρεῖς μέρις.
- Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι καὶ ἡ χιρὰ καὶ ἡ λύπη ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶναι ἐφήμεροι.
- Ἰσιάζω.** Τοῦ στραβὸ τοῦ ξύλου
μόν' ἢ φωτιά τοῦ ἰσιάζ'.
- Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὰ ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας κτηθέντα ἐλατιώματα καὶ αἱ ἐκ συναναστροφῆς συνήθειαι παρακολουθοῦν ἕκαστον καὶ μέχρι γήρατος καὶ ὅτι μόνος ὁ θάνατος ἐξαλείφει ταῦτα.
- Κάθομαι.** Στ' ἀγκάθια κάθητι.
- Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, πού εὐρίσκονται εἰς στενοχωρίαν καὶ ἀναμένουν ξένην βοήθειαν.
- Κάτσι στραβὰ κὶ μίλα ἴσια.
- Λέγεται ὡς συμβουλή, ὅτι δηλαδὴ καὶ εἰς δυσκόλους περιστάσεις πρέπει τις νὰ προτιμᾷ τὴν ἀλήθειαν.
- Καίει.** Κουδιά στοῦ ξηρὸ καίει κὶ τοῦ χλουρό.
- Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι εἰς τινὰς περιπτώσεις μαζί μὲ τοὺς κακοὺς ὑποφέρουν καὶ οἱ καλοί.
- Καίομαι.** — Κάηκα, μάνα μ', κάηκα!
— Κάηκες, πιδί μ', κάηκες!
— "Οχ', μάνα μ', ἀπ' τοὺν ἄντρα, ἀπ' τοῦ λουκάν'κου.
- Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ κείνους, πού δὲν αἰσθάνονται πραγματικὴν λύπην. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἐξῆς μῦθος: Κάποια ἐλαφρόμυαλη, τῆς ὁποίας ὁ ἄνδρας ἀπέθανε, ἀφήνει τοὺς ξένους εἰς τὴν αἰθουσαν τοῦ νεκροῦ καί, ἀφοῦ ἔψησε λουκάνικον εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἤρχισε νὰ τρώγῃ. Ἐπειδὴ ὅμως αἴφνης τὴν ἐζήτησεν ἡ μητέρα της, ἔκρυπεν εἰς τὸν κόρφο της τὸ ζεστὸ λουκάνικο καί, ἐπειδὴ ἠσθάνετο τὸν πόνον τοῦ καψίματος, εἶπε τ'ἀνωτέρω.
- Καιρός.** Κατὰ τοὺν κιρὸ κὶ τοῦ χουρό.
- Λέγεται ὡς συμβουλή τοῦ ὅτι δηλαδὴ πᾶς τις πρέπει νὰ συμβαδίξῃ μὲ τὰς περιστάσεις.
- Καθὼς βλέπω τοὺν κιρὸ,
κάτ' καλὰ εἴμισι κ' ἰδῶ.
- Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ κείνους, πού, ἐνῶ εἶναι ἀνεπιθύμητοι, προσποιοῦνται ὅτι δὲν ἀντιλαμβάνονται τίποτε.

Ἔχ' οὐ κινὸς γυρίσματα,
νὰ γιατριοφτοῦν τὰ πείσματα.

Λέγεται γιὰ κείνους, ποὺ ἀνίκανοι ὄντες νὰ συντελέσουν ἀφ' ἑαυτῶν, στηρί-
ζουν τὰς ἐλπίδας των εἰς ἐξωτερικὴν βοήθειαν.

Καίω. Γιὰ τοὺν ψύλλου ἔκαψιν τοῦ πάπλουμα.

Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ κείνους, ποὺ γιὰ ἀδικαιοσύνην φιλοτιμίαν ἐξοδεύ-
ουν ἀλύπητα καὶ συνεπῶς ζημιοῦνται σημαντικά.

Καίει κὶ δὲ γραπνίζ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ μὲ περισσὴ τέχνη κρύβουν τὴν
πονηριά τους ἢ μὲ ὑποκριτικὸν τρόπον ἀποκρύπτουν τὴν ὕψουλον σκέψιν των.

Καλάθι. Ὅπ' σὶ ποῦν πολλὰ κινάσια,
πᾶρι μ' κρὸ καλάθ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι εἰς τὰς καυχησιολογίας μερικῶν δὲν πρέπει
τις νὰ δίδῃ πίστιν.

Καλόγηρος. Καλόγηρους θυμῶντας τοῦ τριήμερου
κακιά 'πουκριά ἀπόκριβιν.

Λέγεται γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι, ἀναλογιζόμενοι τὰς συνεπειὰς τῶν πράξεῶν
των, δὲν ἠμποροῦν νὰ ἡσυχάσουν.

Κάμνω. Μὴ γάμ'ς, νὰ μὴ βρῆς.

Λέγεται ὡς προειδοποίησις τοῦ ὅτι δηλαδὴ θὰ πάθῃ τὰ αὐτὰ ὁ ἀδικῶν
τοὺς ἄλλους.

Καπετάνιος. Οὐ καλὸς οὐ καπετάνιος
στὴ φουρτούνα φαίνιτι.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ὁ ἱκανὸς μόνον δύναται ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰς
δυσκολίας.

Καράβι. Τρανὸ καράβ', τρανὴ φουρτούνα,
μ' κρὸ καράβ', μ' κρὴ φουρτούνα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι δηλαδὴ αἱ ὑποχρεώσεις καὶ τὰ καθήκοντα
συμβυδίζουσι πρὸς τὴν κοινωνικὴν θέσιν ἐκάστου.

Καρδιά. Ἄνθρουπου γλέπ'ς, μὰ καρδιά δὲ ξέρ'ς.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα εἶναι συνήθως ἀπατηλά

Κατεβάξω. Ἄς εἶν' κὶ ζαχαρένια, κατέβασέ την.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν διαθέσεων τῆς νύφης πρὸς τὴν πεθεράν. Περὶ
τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἑξῆς μῦθος: Κάποιος ἀπὸ μεγάλη
ἀγάπη πρὸς τὴν ἀποθανοῦσαν μητέρα του παρήγγειλεν εἰς ζαχαροπλάστην καὶ
τοῦ ἔκαμεν ὁμοίωμα τῆς μητρὸς του ἀπὸ ζάχαρι καὶ τὸ ἐτοποθέτησεν εἰς τὸ
σαλόνι, κάθε φορὰ δὲ ποὺ ἐγύριζεν ἀπὸ τὴ δουλειὰ του, ἐκαλησπέριζε πρῶτα
τὸ ἀγαλματάκι τῆς μητρὸς του καὶ ἔπειτα τὴν γυναῖκα του. Αὐτὴν τὴν τακτι-
κὴν ἢ γυναῖκα του τὴν ὑπέμεινε γιὰ ὀλίγον καιρὸ, στὸ τέλος ὁμως δὲν ἐβά-
σταξεν, ἀλλ' ἀπ' τὴ ζήλεια τῆς ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς νὰ τὴν κατεβάσῃ.

- Κατήφορος.** Πῆρ' οὐ γκαβὸς κατήφουρον.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι ἀμερίμως συνεχίζουν πορείαν, προετοιμασθεῖσαν πορ' ἄλλων.
- Καρτερῶ.** Ἄλλοίμουνου ποὺ καρτιρεῖ στῆς γειτουναῖς τοῦ γιόμα.
Λέγεται ὡς ἀποθαρρυντικὸν γιὰ κείνους, ποὺ ἐν παντὶ ἀναμένουν ὑποστήριξιν ἄλλων.
- Καβγᾶς.** Ἄπλών' τοῦ ζ'νάρι τ' γιὰ καβγᾶ.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι ἐκ συστήματος δίδουν ἀφορμὴν εἰς φιλονεικίας.
- Κεμπάπι.** Ἐμ σ'ίσ', ἔμ κεμπάπ'.¹
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ πλεονέκτη, ὁ ὁποῖος τὰ θέλει ὅλα δικά του καὶ χωρὶς τὴν παραμικρὰν ζημίαν.
- Κέρδος.** Στου ἄδικου τοῦ κέρδους
σύδρουφους οὐ διάβουλους.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πλούτη κερδηθέντα μὲ ψευτεῖς καὶ ἀδικίες δὲν θὰ φέρουν καλὸ τέλος εἰς τὸν κερδίσαντα.
- Κεφάλι.** Σκυμμένου κιφάλ'
σπαθὶ δὲ δοῦ κόβ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι διὰ λελογισμένης ὑπακοῆς καὶ ὁ ἐχθρὸς κάμπεται.
Μέτρα κιφάλια κὶ κόβι σκοῦφχης.
Λέγεται ὡς συμβουλή εἰς τοὺς ἐπιχειροῦντας κάτι, νὰ ὑπολογίζουν ἐκ τῶν προτέρων τὰ πάντα.
- Κλαίω.** Ὅλ' ἔκλιγαν τοῦ βόνου τους κὶ οὐ μυλουνᾶς τ' αὐλάκ'.
Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι μαζί μὲ τοὺς ὑποστάντας σοβραῶς ζημίας θέλουν νὰ συγκρίνουν καὶ τὰς ἰδικὰς των μικροζημίας.
- Κλάνω.** Θέλ'ς νὰ κλάης κὶ νὰ μὴ φυθάης.
Λέγεται ὡς εἰρωνεία γιὰ τοὺς πολὺ φιλαργύρους, ποὺ ἐπιζητοῦν τὸ καλόν, ἀλλὰ χωρὶς δαπάνας.
- Κλέφτης.** Ἄπχιαστους κλέφτ'ς,
καθάργιους νοικουκῶρ'ς.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ μὲ μεγάλην δεξιότητα ἀποκρύπτουν τὴν ἐνοχίαν των.
Φουνάζ' οὐ κλέφτ'ς,
νὰ φύγ' οὐ νοικουκῶρ'ς.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικόν, προκειμένου περὶ ἐνόχων, ποὺ μὲ τίς φωνῆς καὶ τὰ παρὰπὸν τῶν προσπαθοῦν νὰ συγκαλύψουν τὴν ἐνοχίαν των.

¹ Ἡ παροιμία τουρκικὴ: Καὶ σούγλ, καὶ ψητό.

- Κόβω.** Θὰ μὴ κόψ' τοῦ νιρὸ π' τὰ πράσσα.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποῦ δὲν δίδουν τὴν παραμικρὰν σημασίαν εἰς ἀπειλὰς τρίτου.
- Κοιμοῦμαι.** Κ' μήθ' κίς μὴ γκαβόν; Ὡς τοῦ προῦθ' ἄλλοιθουρήης.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν περὶ τοῦ πόσην ἐπίδρασιν ἀσκεῖ ἡ συναναστροφή.
- Κόμποι.** Δέκα μῆνις, πέντι κόμποι.
Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ τὶς ἀργοκίνητες καὶ τεμπέλες ὑφάντριες.
- Κοπανῶ.** Ἄερα κοπανῶς.
Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ τοὺς ματαιοσχόλους.
- Κόσκινου.** Κινούργιου κόσκ'νου, ποῦ νὰ εἰ κριμάσου;
Κὶ παλιό, ποῦ νὰ σὶ πιτάξου;
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πολλοὶ κατ'βάλλουν φροντίδας νὰ φανοῦν ἀρεστοὶ εἰς τὰς νέας γνωριμίας παραμελοῦντες τὰς παλαιάς.
- Κόσμος.** Σὰ δού γόσμου κι οὐ Κοσμῶς.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ὀφείλει πᾶς τις νὰ συμμορφοῦται πρὸς τὸ περιβάλλον αὐτοῦ.
- Κουκκιά.** Καθὼς δεῖχνουν τὰ κ'κκιά,
δὲν ἔχ' φέτου Πασκαλιά.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἐκ τῆς ἐξεισόσεως διαφορῶν περιστατικῶν ἢ ὑπόθεσις δὲν θὰ ἐξελεγχθῆ εὐνοϊκά. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἐξῆς μῦθος: Κάποιος παπᾶς τοῦ παλιοῦ καιροῦ, ἀγρόματος, γιὰ νὰ μὴ χάσῃ τὸ λογαριασμὸ τῶν ἡμερῶν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, εὐθύς ἀμέσως ἀπὸ τῆ βραδεία τῆς ἀποκριᾶς ἐμέτρησε 49 κουκκιά καὶ τὰ ἔβαλε στὸ ντουλάπι καὶ κάθε βράδυ ἀφαιροῦσε καὶ ἀπὸ ἓνα κουκκί. Ἡ παπαδιά, γιὰ νὰ καθαρῶσιν γενικῶς τὸ σπίτι, ἔβγαλε καὶ τὰ κουκκιά ἀπὸ τὸ ντουλάπι καὶ τὰ ἀφήκε κάτω προσωρινῶς. Οἱ λαίμαργες ὁμως πάπιες ἄρπαξαν μερικὰ ἀπ' αὐτά. Ἡ παπαδιά τότε, γιὰ νὰ κρύψῃ τὴν ἀπροσεξία τῆς αὐτῆς, ἄρπαξε μιὰ χούφτα κουκκιά ἀπὸ τὸ σακκὶ καὶ τὰ ἔβαλε πάλι στὴ θέσι των. Τὸ Πάσχα ἐξημέρωνε καὶ ὁμως τὰ κουκκιά δὲν ἐτελείωναν. Τότε ὁ παπᾶς εἶπε τ'ἀνωτέρω.
- Νὰ μασῶς κ'κκιά κὶ νὰ τὴ φτᾶς.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν, προκειμένου νὰ ἐκφράσῃ τις γνώμην περὶ τῆς ὁμορφιάς γυναικὸς τινος.
- Κούκλα.** Ἀπόξου κούκλα, ἀπουμέσα πανούκλα.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνισις πρέπει νὰ συνδυάζεται καὶ μὲ τὴν ἔσωτερικὴν.
- Κουνῶ.** Κατὰ τοῦ σκουπὸ κούνα κὶ τὰ πόδια σ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πᾶς τις ὀφείλει ἐν τῇ ἐργασίᾳ του ν' ἀκολουθῆ τὰς δεδομένας ὑποδείξεις.
- Βοήθα, Παναγιά μ'.
— Κούνα δὲ τὰ χέργια σ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὰ πάντα ἀποκτῶνται οὐχὶ μοιρολατρικῶς, ἀλλὰ κατόπιν κόπων.

- Κουτσαίνω.** Κ'τσαίν' ἢ καμήλα π' τοῦ φτί;
Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ τοὺς προφασισζομένους σοβαρὸν στενοχωριὰν ἐκ μη-
δαμινῆς αἰτίας.
- Κοφτερά.** Πίσου εἶν' τὰ κουφτιρά.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πρὸς μόρφωσιν γνώμης διὰ τὴν ἔκβασιν
ἐπιχειρήσεως δὲν ἀρκοῦν αἱ πρῶται ἐπιτυχίαι, ἀλλ' ὅτι δέον ν' ἀναμένεται
τὸ τέλος.
- Κῶλος.** Δὲ λέει πὼς θέλ' οὐ κώλους της,
μόν' λέει πὼς φταίγ' ἢ Μοῖρα της.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τὰς ἰδίας τῶν παρεκτροπὰς θέ-
λουν νὰ δικαιολογήσουν ἀποδίδοντες αὐτὰς εἰς τὴν ὑπαιτιότητα ἄλλων.
- Λαγός.** Τάζ' λαγοὺς μὴ πιτραχείλια.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ γιὰ νὰ τύχουν ὑποστηρίξεως δίδουν
ἀφθόνοους ὑποσχέσεις.
- Λάγκος.** Κάτ' λάγκουν ἔχ' ἢ φάβα.
Ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ὁ κρύφιος σκοπὸς εἶναι ἄλλος.
- Λαλῶ.** Ὅπ' λαλοῦν πουλλὰ πιτ'νάρια, ἀργεῖ νὰ ξημιρῶσ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι αἱ γνώμαι τῶν πολλῶν ἐπιβραδύνουν τὸ ἀπο-
τέλεσμα πάσης ἐπιχειρήσεως.
- Λέγω.** Δὲ δοὺ λέω σὶ κανέναν, μόν' στοῦ μύλου κὶ στοῦ παζάρ'.
Λέγεται ὡς εἰρωνεία διὰ τοὺς ἰσχυριζομένους ὅτι θὰ κρατήσουν τὸ ἐμπιστευ-
θὲν μυστικόν.
- Λίγδα.** Τρέχ' ἢ λίγδα στοῦ βαστό.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὰ κέρδη καὶ αἱ ἐπιτυχίαι συνήθως εὐνοοῦν
τοὺς πλουσίους.
- Λόγια.** Τὰ θ'κά σ' τὰ λόγια εἶνι σὰ δοῦ Μπαροῦ τὰ χάπια.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν διδομένων συμβουλῶν, αἱ ὁποῖαι στεροῦνται τῆς
δεούσης βαρύτητος. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἑξῆς μῦθος:
Τὸν παλαιὸν καιρὸν δὲν ὑπῆρχεν ἡ πληθώρα τῶν ἰατρῶν τῆς σήμερον. Τότε
λοιπὸν κάποιος Ἰσραηλίτης, ὀνόματι Μπαροῦ, ἐγύριζε τὰ χωριά καὶ ἐθεράπευε
κάθε ἀρρώστια (κατὰ τὸ λέγειν του) μὲ κάτι χάπια δικῆς του κατασκευῆς, τὰ
ὁποῖα ἐν τέλει ἀπεδεικνύοντο ὡς μὴ ἔχοντα καμμίαν θεραπευτικὴν δύναμιν,
ἔξ οὗ καὶ ἡ ἀνωτέρω παροιμία.
- Χίλια λόγια ἕναν παρῶ.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι αἱ κατόπιν ἀτυχήματος συμβουλαὶ οὐδεμίαν
ἔχουν ἀξίαν.
- Τέτχοια ὄρα, τέτχοια λόγια.
Ὅτι αἱ συμβουλαὶ δέον νὰ δίδονται ἐπικαίρως.
- Λύκος.** Οὐ λύκος τρώει κὶ ἀπ' τὰ μιτρημένα.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ ἀρνοῦνται νὰ χορηγήσουν κάτι προ-
βάλλοντες ὡς κώλυμα τὴν ἀτομικὴν εὐθύνην.

Κι οὐ λύκους χουρτάτους κι οὐ μέτρους σουστός.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, πού κατορθώνουν καὶ νὰ καταχρῶνται καὶ νὰ παρουσιάζονται ὡς τιμιώτατοι.

Οὐ λύκους τοῦ μαλλί τ' ἀλλάζ', μὰ τοῦ χούι πουτές.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, πού κσι ἐν μεγάλη ἡλικία δὲν ἀποβάλλουν τὰς κακὰς συνηθείας.

Οὐ λύκους ἀντίρα κυνηγáει.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, πού ἐπωφελοῦνται πάσης ἀνωμαλίας καὶ ταραχῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ των.

Οὐ λύκους ἔχ' τῶνουμα, μὰ ἡ ἀλ' ποῦ τὴ χάρ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν ἐπιτηδείων ἐκείνων, πού κατορθώνουν μὲ τὴν δεξιότεχνίαν των νὰ ἐνοχοποιήσουν τοὺς ἄλλους.

Λυποῦμαι. Λυπῶντας τοῦ καρφὶ χάν' κὶ τοῦ πέταλου.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, πού ἐκ μικροψυχίας καὶ ἐλλείψεως θάρρους ὑφίστανται σοβαρὰν ζημίαν.

Λυχνάρι. Ἄναψι τοῦ λυχνάρι σου, προουτοῦ σὶ φτάσ' ἡ νύχτα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ τοὺς ἐπιχειροῦντας κίτι, ὅτι πρέπει ἐκ τῶν προτέρων νὰ μεριμνήσουν γιὰ ὅλα.

Μαζεύω. Μάζιβι κι ἄς εἶν' κὶ ρόγισ.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικόν, ὅτι ποτὲ δὲν πρέπει νὰ περιφρονῆ κανεὶς καὶ τὸ ὀλίγον κέρδος.

Μαλλιὰ. Μαλλιὰ μακριὰ κὶ κουντὴ γνῶσ'.

Ἐνδεικτικὸν τῆς ἐλαφρότητος τῶν γυναικῶν.

Μαμμή. Οἱ πουλλές οἱ μαμμές ἡ κ' τὸ ἡ γκαβό.

Ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, ὅταν διὰ τὴν περαιοσίαν της ἀναμιχθοῦν πολλοί, τὸ τέλος της δὲν θὰ εἶναι καὶ εὐχάριστον.

Μάννα. Λοῦζι μι, χτινίζι μι.

τ' ξέρω ἰγὼ τ' μάννα μ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού μὲ ὅλας τὰς παρεχομένης εὐεργεσίας καὶ περιποιήσεις δὲν μένουν καὶ πλήρως εὐχαριστημένοι.

Ἡ μάννα μου σὰ βέθανι, καμμιά μὴν ἀπομείνη.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού ἐπιχαίρουν διὰ τὰ ὅμοια μὲ τὰ δικά των ἀτυχήματα τῶν ἄλλων.

Μάρτης. Λεὶπ' οὐ Μάρτ'ς ἀπ' τ' Σαρακουστή;

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, πού ἀπρόσκλητοι χώνονται σὲ κάθε ὑπόθεσι.

Μάτι. Κάλλιου τοῦ μάτ' πέρι τῶνουμα.

Λέγεται ὡς συμβουλή, ὅτι δηλαδὴ εἶναι προτιμότερα ἡ ὑλικὴ ζημία παρὰ ἡ κακὴ φήμη.

Ἄλλα εἶν' τὰ μάτια τοῦ λαγοῦ κι ἄλλα τῆς κουκ-
κουβάγιας.

Λέγεται ὡς εἰρωνεία γιὰ κείνους, πού χωρὶς νὰ ἔχουν τὴν ἀπαιτουμένην ἀξίαν, ἐννοοῦν ν' ἀντιμετρηθοῦν μὲ τοὺς ἰκανοτέρους των.

Μέλι. Ἄν ἔκαμναν ὄλις ἢ μῦγισ μέλ', θά τρουγαν κ' οἱ
Γύφτ' μὴ τὰ χ'λιάρια.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι δὲν παρρησιάζεται ἢ αὐτὴ ἰκανότης εἰς ὄλους.

Μειρῶ. Ὡς νὰ μιτρήσ' οὐ γνωσ'κός,
οὐ παλαβὸς βιτίζ' τὴ δ'λειά τ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού χάρις εἰς τὴν τόλμην των καὶ τὸ ριψο-
κίνδυνον τοῦ χαρακτηῆρος ἐπιτυχάνουν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις των.

Μῆλο. Ποῦ θὰ πές' τοῦ μήλου; Κάτου ἔπου τὴ μ'λιά.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὰ τέκνα θὰ ὀριόασουν τοὺς γεννήτορας.

Μονό. Μονὸ δὲ φτάν', διπλὸ πιρ'σεύ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται πρὸ σοβαροῦ δι-
λήμματος.

Μουλάρη. Πῆγι μ'λάρο, γύρ'σιν γουμάρ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, πού χωρὶς ἰκανότητα καμμίαν ἀρχίζουσιν
μὰ δουλειὰ καὶ ἐν τέλει τὴν ἀφίνουσιν ἡμιτελῆ.

Μουλουχτός. Ἄποῦ μουλουχτὸ πουτάμ' νὰ φ'λάϊσι.

Λέγεται ὡς συμβουλή, ὅτι πρέπει νὰ καταβάλλῃ κανεὶς μεγάλην προσοχὴν,
ὅπως ἀποφεύγῃ τοὺς δολίους καὶ ὑποκριτὰς.

Μπαϊράμ. Θὰ ρουτήσ'ν οἱ Τοῦρκ' τ'ς Γύφτ' πότι νὰ κάμ'ν
μπαϊράμ;

Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι, καίτοι δὲν καλοῦνται, προσφέρονται
ἀφ' ἑαυτῶν νὰ διατυπώσουν καὶ τὴν γνώμην των.

Μπουμπό. Σκατὸ καλουκιρ'νό,
μπουμπὸ χειμωνιάτ'κου.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἡ ἔλλειψις εἶδους τινός, ἔστω καὶ κατωτέρου,
καθιστᾷ τοῦτο περιζήτητον.

Μυαλό. Σὰ δὲν ἔχ'ς μυαλό, ἔχ'ς πουδάγια.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, πού χωρὶς σκέψιν καὶ μελέτην ἐνεργοῦν
βεβιασμένως καὶ κατόπιν ἀναγκάζονται νὰ ἐπαναλάβουν τὰ αὐτά.

Μύγα. Πχοιὸς ἔχ' τὴ μύγα μυγιάζιτι.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ὁ ἔνοχος πολλάκις ἐκ τῶν κινήσεών του προ-
δίδεται.

Μύτη. Τί τρέχ' ἢ μύτη σ';—Εἶν' ἀπ' τοῦ χ'μῶνα.—Σὶ ξέ-
ρου κι ἀπ' τοῦ καλουκαίου'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι τὰ ἐκ φύσεως ἐλαττώματά των
προσπαθοῦν νὰ δικαιολογήσουν εἰς τοὺς ἄλλους ὡς δῆθεν ὀφειλόμενα εἰς δια-
φόρους ἐξωτερικὰς ἐπιδράσεις.

Νηστεύω. Νηστεύ' οὐ δούλους τοῦ Θεοῦ; — Νηστεύ' γιατί δὲν ἔχ'.
Λέγεται ὡς εἰρωνεία γιὰ κείνους, τῶν ὁποίων ἡ πίστις δὲν βασιζέται ἐπὶ πεποιθήσεων, ἀλλ' εἶναι συνέπεια ἀνωτέρας βίας.

Νηστικός. Οὐ νησ' κός κουμμάτια 'νειρεύετι.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐπιτυχὴ ἔκβασιν τῶν ὑποθέσεων τῶν ἐξαρτῶσιν ἀπὸ ἐλπίδας μόνον.

Νίβωμαί. Ὅλ' ὅσ' νίβουντι δὲ ἀρῶν μὴ τοῦ Δισπότ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πᾶς τις ὀφείλει νὰ συμμορφῶται πρὸς τὴν κοινωνικὴν του τάξιν. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἔξης μῦθος: Κατὰ τὴν συνήθη κατ' ἔτος μετάβασίν του εἰς τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας του ὁ ἀρχιερεὺς κατέλυσε εἰς τοῦ πλουσιωτέρου τῶν προυχόντων τοῦ χωρίου, ὅστις ἦτο καὶ ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας καὶ ὁ ὁποῖος μεταξὺ τοῦ λοιποῦ ὑπηρετικοῦ του προσωπικοῦ εἶχε καὶ ἓνα τελείως ἄξεστον χωρικὸν ὡς χοιροβοσκόν. Αὐτὸς λοιπόν, ἐπειδὴ εἶδε τοὺς ἄλλους νὰ πλύνωνται, πρὶν νὰ καθήσουν στὸ τραπέζι, ἔτρεξε καὶ αὐτὸς καί, ἀφοῦ ἔπλυνε τὰ χέρια του, ἐπῆγε στὴ σειρά τῶν ἄλλων νὰ πάρῃ θέσιν στὸ τραπέζι. Μόλις τὸν εἶδε τὸ ἀφεντικό του, τὸν ἐρωτᾷ: «Τί τρέχει; · Ἀφιντικό, νίφτκα κ' ἰγῶ». Τότε τὸ ἀφεντικό του εἶπε τὴν ἀνωτέρω φράσιν.

Νοικοκύρης. Ὅσα ξέρ' οὐ νοικουκύρ',
δὲ δὲ ξέρ' οὐ μουσαφίρ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἡ εὐφροσύνη ἀδυνατεῖ νὰ διεισδύσῃ εἰς τὰς ἐνδομύχους σκέψεις ἄλλου προσώπου.

Νοῦς. Ἐνας νοῦς κι αὐτὸς ρουμαίικος.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῆς ἐν πολλοῖς ἐπιπολαιότητος τῶν Ρωμῶν.
Μὴ τοῦ νοῦ τ' μπαῖράμ!
Λέγεται ὡς εἰρωνεία γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι, μολονότι δὲν ἔχουν καμμίαν ἐνδειξιν ἐπιτυχῶς ἐκβάσεως τῶν ὑποθέσεων τῶν, πανηγυρίζουν ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἐπιτυχίαν των.

Ντέρτι. Δώδεκ' Ἄπουστόλ', καθένας μὴ τοῦ δέρτι τ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικόν, προκειμένου περὶ πολλῶν, πού καθένας μεριμνᾷ περὶ ἰδίας ὠφελείας.

Νύφη. Ἐν νύφ' μας ἡ καματιρή,
τοῦ Μέγα Σάββατου βραδύ.
Λέγεται ὡς εἰρωνεία γιὰ κείνους, πού, γιὰ νὰ τελειώσουν τὴν ἐργασίαν των, περιμένουν τὴν τελευταίαν στιγμὴν.

Μὴ νύφ' πῶς ἤξιρις, μὰ πῶς βρῆκίς.
Λέγεται ὡς συμβουλή, ὅτι πρέπει νὰ κανονίξῃ τις τὰς πράξεις του συμφώνως πρὸς τὰς διδομένας αὐτῷ νεωτέρας ὑποδείξεις.

Νύφ' κι ἄν δὲ γίν'κα,
ἄπ' τοὺν πλουκὸ ἀγγάντιψα.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν ἡμιμαθῶν ἐκείνων, πού φαντάζονται ὅτι γνωρίζουν τὰ πάντα.

- Νύχι.** Εἶνι νύχ' κὶ κριᾶς.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν, προκειμένου περὶ ἀτόμων, τὰ ὅποια συνδέει στενὴ φιλία.
- Ξέρα.** Στὴν ξέρα καλὸ κὶ τοῦ χαλάζ'·
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι μετριάζοντες τὰς ὑπερβολικὰς ἀπαιτήσεις των ἀρκοῦνται καὶ εἰς ὀλιγωτέρας ἐξ αὐτῶν.
- Ξεχειμάζω.** Πρῶτς Μάρτ'! Ἐὰν ξεχειμάσα τὰ γίδια μ'.
Πασίγνωστος ἡ παροιμία αὕτη καὶ γνωστὴ ἡ προέλευσίς της.
- Ξίδι.** Μπατχαβὰ ξίδ' γλυκότιρου π' τοῦ μέλ'.
Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ κείνους, ποὺ δὲν θέλουν νὰ ἐξοδεύσουν πολλὰ καὶ τοῦτου ἔνεκα προτιμοῦν πρᾶγμα ἔστω καὶ κατωτέρας ποιότητος.
Τ' ἀπὸ τοῦ ξίδ' τ' ἀγγειὸ τοῦ βλάβ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι μὲ τὸν εὐερέθιστον χαρακτῆρα των γίνονται πρόξενοι ζημίας εἰς ἑαυτούς.
- Ξύλο.** Ἄπ' τοῦ ἴδγιου ξύλου κὶ φουρνόφκιαρου κὶ σκατόφκιαρου.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι καὶ μεταξὺ ἀδελφῶν πολλάκις παρατηρεῖται τελεία ἀνομοίότης χαρακτήρων.
- Ξυνά.** Οἱ μ'κροὶ τρωῶν τὰ ξ'νὰ κ' οἱ γέρ' μουδιάζουν.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πολλάκις τὰς παρεκτροπὰς τῶν τέκνων τὰς πληρώνουν οἱ γονεῖς.
- Ξύνω.** Ξύν' κ'λιῆς κὶ φκιάν' μαχραμᾶδισ.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν τεμπέληδων, οἱ ὅποιοι, γιὰ νὰ δικαιολογηθοῦν καὶ ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ των, ἀσχολοῦνται μὲ τιποτένια ἐργασία.
- Ὅμιλῶ.** Οἱ δύο μας οὐμιλοῦμι, μὰ χῶρια κουβιντιάζουμι.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι δὲν κατορθώνουν νὰ συνεννοηθοῦν.
Νὰ μιλᾶς μόν' τοῦ Σαββάτου.
Λέγεται ὡς ἀπαγόρευσις πρὸς ἐκείνους, ποὺ αὐτόκλητοι ἐπεμβαίνουν στὴ συζήτησι.
- Ὅνομα.** Χτίσι ὄνομα καλὸ, πέρι πλούτη πουλλά.
Λέγεται ὡς συμβουλή, ὅτι πρέπει πᾶς τις νὰ θέτῃ εἰς καλύτεραν μοῖραν τὴν καλὴν φήμην παρὰ τὴν προσωρινὴν εὐμάρειαν καὶ χλιδὴν.
- Ὅρμηγνέω.** Μπαμπᾶ, ὄδας μ' οὐρμήνιβις, ἰγὸ μιτροῦσα μῦγις.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ δὲν θέλουν νὰ φορτώσουν τὸ μυαλὸ τους μὲ τὰς διδομένας συμβουλὰς καὶ ἀσχολοῦνται σὲ μηδαμινὰ πράγματα.
- Ὅρφανός.** Οὐ Θιὸς οὐρφανὸν κάμν', ἄμοιρον δὲν κάμν'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πολλάκις ἡ ἔμφυτος ἰδιοφυία ὑπερνεκᾶ τὴν διὰ προσπαθειῶν καὶ κόπων κτωμένην μάθησιν.

- Οὐγία.** Τήρα τ'ν οὐγία κὶ πᾶρι παννί.
Ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι γιὰ κάθε πρᾶγμα πρέπει νὰ ἐξετάζεται ἡ προέλευσίς του.
- Παινοῦμαι.** Ὅλχοιους μόναχους πινιέτι, μόναχους κατηγοριέτι.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι δὲν κατορθώνουν μέχρι τέλους νὰ φανοῦν ἄξιοι τῶν ἐπαίνων.
- Παλαβός.** Εἶδης γέρον παλαβόν, εἶνι ἴπου τὰ νιάτα τ' .
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι αἱ κακαὶ εἴσεις συνοδεύουν τὸν ἄνθρωπον μέχρι γήρατος.
- Παλούκι.** Πηχοῖς πηδᾶ πούλλα παλούκια,
θά τοῦ βῆ κᾶνα στοῦ γώλου.
Λέγεται ὡς προειδοποιήσις γιὰ τοὺς ριψικινδύνους, ὅτι κάποτε θὰ πάθουν ὠρισμένως.
- Πανηγύρια.** Εἴμασι γιὰ τὰ παν'γύρια.
Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ κείνους, πού εὐρίσκονται εἰς πολὺ γελοῖαν κατάστασιν.
- Παντρεία.** Μὶ τοῦ ζόρ' παντρεία ;
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού βάζουν τοὺς ἄλλους ν' ἀποδεχθῶν τὴν ἄποψίν των.
- Παπᾶς.** Νὰ σὶ πῆ οὐ παπᾶς στοῦ φτὶ κι οὐ διάκους στοῦ
κιφάλλ'.
Ἐμμεσος κατάρα ὑπὸ τύπον εὐχῆς.
- Πάπλωμα.** Κατὰ τοῦ πάπλωμα κὶ τὰ πουδάρια σ' .
Λέγεται ὡς συμβουλή, ὅτι πρέπει δηλαδὴ τὰ ἔξοδα νὰ κανονίζονται σύμφωνα μὲ τὰ ἔσοδα.
- Παρᾶς.** Μὶ τοὺν παρᾶ μ' γαμῶ κὶ τὴν κυρά μ' .
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι βασιζόμενοι εἰς τὴν ἀτομικὴν τὴν ἱκανότητα δὲν ἔχουν ἀνάγκην βοήθειας ἄλλων.
- Παρακαλῶ.** Μὶ βιὸ καλὸ δὲ βαρακαλῶ.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἔχοντες πεποίθησιν εἰς τὰς δυνάμεις των δὲν ἐννοοῦν νὰ κατέλθουν εἰς ταπεινωτικὰ παρακλήσεις.
- Παστουρμᾶς.** Οὐ λύκος δὲ γράμ' παστουρμᾶ .
Λέγεται εἰρωνικῶς διὰ τοὺς λαιμάργγους καὶ τὰς ἄνευ ὑπολογισμοῦ σπατάλας.
- Παστρικιά.** Παστρικιά Θουδώρα,
τοῦν τσαρούχ' μέσο τ' βίττα.
Λέγεται ὡς εἰρωνεία γιὰ τὰς οἰκοδεσποίνας, τὰς ὁποίας χαρακτηρίζει ἡ ἀταξία καὶ ἡ ἀκαθαρσία.
- Πάσχα.** Βάρτι βοῦρτσις κὶ λανάρια,
ἔρτασι τοῦ Μέγα Πάσχα.
Λέγεται ὡς εἰρωνεία γιὰ κείνους, πού τὴν τελευταία στιγμή ἐνθυμοῦνται νὰ βιασθῶν στὴ δουλειά των.

- Πατάει.** Δὲ βατάει σὶ σάπχιου σανίδ³.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ γιὰ κάθε ἐργασίαν των λαμβάνουν ὅλα τὰ μέτρα.
- Πάτουμα.** Τοῦ πᾶν' τοῦ πάτουμα εἶνι νοικιασμένου.
Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ τοὺς ἐλαφροὺς ἀπὸ μυαλὰ καὶ στερουμένους κρίσεως.
- Πεθερά.** Τὰ λὲν τῆς πιθιοᾶς,
γιὰ νὰ τ' ἀκούσ' ἢ νύφ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ὁποῖοι, μὴ θέλοντες νὰ κάμουν παρατηρήσεις κατὰ πρόσωπον, ἀπευθύνονται πρὸς τρίτον.
- Παίρω.** Ὅ,τι δίν'ς παίρ'ς.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἀναλόγως τοῦ καταβαλλομένου κόπου θὰ τύχῃς καὶ ἀποτελέσματος.
- Περωῶ.** Τοῦ τί πέρασα τοῦ ξέρω, δὲ ξέρω τί μοῦ γράφ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ τὰ ἀτυχήματα, ποὺ ἴσως λάβουν χώρον εἰς τὸ μέλλον.
- Πεσκέσι.** Μ'κρὸ πισκέσ' κὶ πουλλὴ ἀγίπ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ ἔχουν μὲν τὴν διάθεσιν, δὲν ἔχουν ὅμως τὰ ὑλικά μέσα νὰ δώσουν δῶρα.
- Πτεινός.** Κάθι πέτ'νους στ' γουπριά τ' λαλεῖ.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ μόνον εἰς τὸ γνωστὸν εἰς αὐτοὺς περιβάλλον δύνανται νὰ γίνουν ἀντιληπτοὶ καὶ νὰ ἐπιβληθοῦν.
- Πέτρα.** Κάθι πέτρα στοὺν δόπου της βρααίν'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἡ συχνὴ μετακίνησις καὶ ἡ ἀλλαγὴ ἐργασίας χωρὶς ν' ἀποφέρουν κέρδος γίνονται πρόξενοι βλάβης.
- Πέφτω.** Ἦθελα νὰ πέσον κάτ', καλὰ ποὺ μ' ἔσπρουξίς.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ, ἐπειδὴ δὲν θέλουν νὰ ἐνδώσουν, ἐπιζητοῦν ἀφορμὴν πρὸς ἀρνήσιν.
- Πηγαίνω.** Κεῖ ποὺ πάϊνα γιὰ βί,
μοῦ τοῦ πῆραν κὶ τυὸν δί.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ θέλοντες νὰ συγκαλύψουν μικράς των παρεκτροπὰς ἀναγκάζονται νὰ ὑποπέσουν εἰς ἄλλας. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας ὑπάρχει ὁ ἐξῆς μῦθος: Κάποιος κατσιοκλέφτης καβαλλικεύει τὸ ἄλογο του καὶ διευθύνεται πρὸς μάνδραν εἰς τὴν περιοχὴν ἄλλου χωριοῦ μὲ σκοπὸν νὰ κλέψῃ κασικᾶκι. Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ μανδρὶ καταβαίνει, δένει τὸ ἄλογό του εἰς ἓνα θάμνον καὶ σκυφτός—σκυφτός προχωρεῖ πρὸς τὸ μανδρὶ. Ὁ βοσκὸς ὅμως, ποὺ εἶδε ἀπὸ μακρὰ τὸν καβαλλάρη καὶ ἔπειτα τὸν ἔχασε, ὑπωπτεύθη καὶ ἀπὸ ἓνα μονοπάτι φθάνει εἰς τὸ μέρος, ποὺ ἦτο τὸ ἄλογο, τὸ καβαλλικεύει καὶ φεύγει πρὸς τὸ χωριό. Ὁ κατσιοκλέφτης, σὺν ἄκουσε τὸ ποδυβολητὸ τοῦ ἀλόγου, τότε ἐκατάλαβε πὼς ἔχασε τὸ παιγνίδι κ' ἔφυγεν ἄπρακτος καὶ χωρὶς ἄλογο.

- Πῆχυς.** Δὲ μιτροῦν μὶ τῆ θ'κή σ' τ' ἔήχ.'
Λέγεται ὡς προειδοποιήσις ἀπειλῆς γὰρ κείνους, πού σκέπτονται νὰ προβοῦν εἰς ἀϋθισιρεσίας.
- Πίττα.** Μέσ' τῆ βίττα πάτ'σις.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γὰρ κείνους, πού ἐκφράζουσι γνῶμην ἰδικήν των, ἢ ὁποία εἶναι γεμάτη ἀσυναρτησίας.
Ἦ πίττα ἡ καλή,
καλὸ φίλου καρτιρεῖ.
Λέγεται ὡς ἔνδειξις αἰσίας ἐκβάσεως τοῦ ἔργου.
- Πιάνω.** Δὲ πχιάν'ς χαρτουσιά.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ κάμουν ὅτι σκέπτονται.
- Πλευρό.** Σ' αὐτὸ τοῦ πλιβρὸ νὰ κοιμ'θῆς.
Λέγεται εἰρωνικῶς γὰρ κείνους, πού ἀνεξετάστως βασίζονται σὲ ἀπατηλὲς ἐλπίδες.
- Πνίγομαι.** Μὴ βνίγισι στὰ ρ'χά.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού μὲ τὴν πρώτη ἀποτυχία ἀπελπίζονται, ἐνῶ δὲν ἐχάθη κάθε ἐλπίς.
- Πνίγω.** Ἐπὸ κριῶς νηστεύ',
μὰ τοῦ χασάπ' τὸν πνίγ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού ἀκολουθοῦν τοὺς τύπους καὶ παραμελοῦν τὴν οὐσίαν.
- Ποδᾶρι.** Κάθ' ἄρνι ἔπὸν τοῦ πουδᾶρι τ' κρέμιτι.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἕκαστος εὐθύνεται ἀτομικῶς γὰρ τὰς πράξεις του.
- Ποδιές.** Μάκρουναν οἱ πουδιές
κὶ σκιπᾶσ'καν οἱ βουβές.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὸ χυῆμα καὶ ἐν γένει τὰ πλούτη σκεπάζουσι μερικὰ ἐλαττώματα.
- Πόνος.** Ἐλλοῦ μὶ τριβεις, γέφουντα, κὶ ἄλλοῦ μὶ δέρον' οὐ πόνους.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, τῶν ὁποίων αἱ παρηγορίαι δὲν φέρουσι καμμίαν ἀνακούφισιν.
- Ποντικός.** Ποντικός δὲ δὸν χουροῦσι ἡ τρύπα,
ἔσυρνι μαζὶ κὶ κουλουκῦθια.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού, ἐνῶ τοὺς δέρνει ἡ δυστυχία, ἐπισωρεύουσι οἱ ἴδιοι καὶ ἄλλας στενοχωρίας.
- Πουθενά.** Ποῦ ἦσαν ;—Πουθινά.—Τί ἔκαμνις ;—Καντίπουτα.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού μὲ ὄλους τοὺς κόπους, πού καταβάλλουσι, δὲν μποροῦν νὰ προοδεύσουσι.

- Πουλί.** Τοῦ πουνηρὸ τοῦ πῶλι
πιάνιτι πῶ τὰ τέσσιον
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πὺ με ὄλες τῶν τίς πονηρῆς σὶ τὸ τέλος
τὴν παθαίνου ἀσχημα.
- Πουρδῆς.** Μὶ πουρδῆς δὲ βάρῃν αὐγά.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πὺ φαντάζονται πὺς ὄλες οἱ δουλεῖς μπο-
ροῦν νὰ τελειώσουν με λόγια καὶ καυχησιολογίες.
- Πρέπει.** Ὅδας ἔπριπι, δὲν ἔβριγι, κὶ τὴν χαλαζών'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κάθε πράξιν, πὺ γίνεται παράκαιρα.
- Προφήτης.** Κάνι μι προουφήτην, νὰ σὶ κάμου πλούσιον.
Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ τοὺς παρέχοντας τὰς συμβουλὰς τῶν ἐκ τῶν ὑστέρων.
- Ρεπάνι.** Ἐχ' χοῦ τοῦ ριπάν'
κὶ κάθι τόπους δὲ τοῦ κάν'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πρὸς ἐπιτυχίαν πάσης ἐπιχειρήσεως ἀπαι-
τεῖται εἰδικότης.
- Ρόγα.** Εὐψωμα κὶ δίχους ρόγα
κὶ παπούτσια ἔπὸν τὴ ράχ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν, προκειμένου δι' ἐργασίαν ἄνευ μισθοῦ, μὴ ἀπηλλα-
γμένην δὲ τῶν εὐθυνῶν.
- Ρόκα.** Βάσανα πὺν ἔχ' ἢ ρόκα,
ὡς πὺν νὰ γιμώσ' τὸ ὀδράχτ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πᾶσα ἀνεξαιρέτως ἐργασία προϋποθέτει καὶ
κόπους.
- Ροῦχα.** Φύλαγι τὰ ροῦχα σῶ, νᾶχ'ς τὰ μῶσά.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ὁ φρόνιμος καὶ προσεκτικὸς καὶ ἐν στιγμῇ
ἀτυχίας θὰ εἶναι εἰς θέσιν κατὰ νὰ συγκρατήσῃ καὶ νὰ περισώσῃ.
- Σαββάτο.** Σαββάτου νᾶνι, μάστουρα, κὶ ἄς εἶνι χίλις ὄρις.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι με μεγάλην ἀνυπομονήσαν προο-
παθοῦν νὰ φθάσουν σὶ τὸ τέλος τῆς ἐπιχειρήσεως ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν καλυ-
τέραν αὐτῆς ἔκβασιν.
Θέλ'σι Οὐβριδὸς νὰ καβαλλ'κέψ', ἔτυχι Σαββάτου.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων, πὺ τὴ στιγμῇ, πὺ σκέπτον-
ται κατὰ νὰ κάμου, τοὺς παρουσιάζονται ἀπρόοπτα ἐμπόδια.
- Σακκούλα.** Νὰ φκιάης κινούργια σακκούλα.
Λέγεται εἰρωνικῶς πρὸς τοὺς δανειστάς, ὅτι ἀπὸ μερικὸς ὀφειλέτας δὲν
πρέπει νὰ ἔχουν ἐλπίδας ἐπιστροφῆς τοῦ δανείου.
- Σακκούλι.** Μὶ φασούλ' φασούλ' γιμώζ' τοῦ σακκούλ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι διὰ τῆς οἰκονομίας καὶ περισυλλογῆς ἐπι-
τυγχάνονται πολλά.

Σηκώνομαι.

Πηγοῖς νὰ ρ'μάξ' νὰ σ'κουθῆ νὰ σιφανουθῆ!

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν ὀκνηρῶν ἐκείνων, πού ἔνεκα τῆς ὀκνηρίας τῶν αὐτῆς ἀποποιῶνται καὶ τὰ πλέον εὐχάριστα. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἐξῆς μῦθος: Κάποια κοπέλλα τεμπέλα εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν ἐπρόκειτο νὰ ὑπανδρευθῆ. Τὴν ἡμέραν λοιπὸν τοῦ γάμου καὶ ὀλίγας ὥρας πρὸ τῆς στέψεως προσῆλθον ὅλες οἱ συνομήλικες ριλινάδες τῆς καὶ τὴν βροῆκαν ἀνέτοιμη. «Τί κάθεσαι ἀκόμα; τῆς λέγουν. Κοντεύει ἡ ὥρα γιὰ τὴν στέψη». Τότε ἀκριβῶς ἐκείνη μὲ ὅλη τῆς τὴν τεμπελιά εἶπε τὴν ἀνωτέρω φράσιν.

Σημαδεμένος.

Νὰ σὶ φ'λάῃ οὐ Θιὸς ἀπὸ σ'μαδιμένουν.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού, ὑποφέροντες ἀτομικῶς ἀπὸ σημαντικὸν ἐλάττωμα, συμπεριφέρονται κακῶς πρὸς τοὺς ἄλλους. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἐξῆς μῦθος: Ἀφοῦ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον καὶ ἐπέρασεν κάμποσα χρόνια, ἐπῆγε μία ἐπιτροπὴ ἐνώπιόν του καὶ τοῦ λέγει: «Θεέ μου! ἔπλασες τόσον κόσμον καὶ καλὸν καὶ κακόν. Πῶς νὰ ξέρωμε ποιοὶ εἶναι καλοὶ καὶ ποιοὶ κακοί;—Μπονταλάδες, λέγει τότε ὁ Θεός, ἅμα δῆτε ἀνθρώπο νᾶχη σημάδι ἀπάνω του, αὐτὸς θὰ εἶναι κακὸς καὶ νὰ φυλάγεσθε».

Σκάβω.

Ἄλλ' σκάβ'ν κὶ κλαδεύ'ν,

κὶ ἄλλ' πίν'ν κὶ μιθοῦν.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων τῶν ἐπιτηδείων, πού ὅλων διόλου ἀνεξόδως καρποῦνται τοὺς κόπους τῶν ἄλλων.

Σκαλιζῶ.

Τὰ δόντια τ' ἄν σκαλίσ',

δικό μ' ψουμί θὰ βγάλ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι οἱ ἐκ συστήματος ἀχάριστοι λησμονοῦν ταχέως τὰς εὐεργεσίας.

Σκιάζομαι.

Ἄπ' τ' βρουχῆ οὐ βριμένους δὲ σκιάζιτι.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι εἰς τὸν πολλακίς ἀτυχήσαντα ἢ δυστυχία γίνεται ἔξις.

Σκόρδα.

Ἄριώνουν τὰ σκόρδα, χουδραίνουν τὰ κιφάλια.

Λέγεται ὡς συμβουλὴ πρὸς τοὺς ἐπιχειρηματίας, ὅτι ὁ περιορισμὸς τῶν εἰς τὰς κυριωτέρας ἀσχολίας θὰ τοὺς εἶναι μᾶλλον ὠφέλιμος.

Σκόρδον.

Νὲ σκόρδον ἔφαγι νὲ σκουρδὲς βρουμάει.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού καὶ μετὰ τὴν κακὴν πράξιν κατορθώνουν νὰ παρουσιάζωνται ὡς οἱ ἀθωότεροι τοῦ κόσμου.

Σκούφια.

Κατὰ τοῦ κιφάλ' κ' ἡ σκούφια.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἡ ἀποδιδομένη τιμὴ πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀτομικὴν ἱκανότητι.

Σκυλλί.

Σὰ δοῦ σ'κλί στ' ἀβέλ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, γιὰ τοὺς ὁποίους, καὶ ὅταν ἀπολεσθοῦν, δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ ζητηθοῦν εὐθῦναι.

Σ'κλί πού γαυγίζ' δὲ δαγών'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν θορυβοποιῶν ἐκείνων, πού μὲ ὅλας τῶν τὰς φωνὰς δὲν φέρουν ἀποτελέσμα.

- Στόμα.** Στόμα κλειστό μύγα δὲ χουρεῖ.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού κατορθώνουν νὰ εἶναι κύριοι τῆς γλώσσης των καὶ νὰ μὴ παρεκτρέπονται.
- Στρώνω.** Ὅπου στρώης, θὰ κοιμ'θῆς.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἀνάλογον πρὸς τοὺς κόπους θὰ εἶναι καὶ τὸ ἀποτέλεσμα.
- Σφίγω.** Σφίχ'καν τὰ λουογιά.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού εὐρίσκονται σὲ πολὺ δύσκολες στιγμῆς.
- Σῦκα.** Ἄπ' τὸ σῦκα ὡς τὰ σταφύλια.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού σὲ λίγο χρονικὸν διάστημα σπαταλοῦν ἀλογάριστα, ὡς καὶ γιὰ διάφορα εἶδη, τῶν ὀπρίων ἢ διάρχεια εἶναι ἐλαχίστη.
Ὅσας βρῆς τοῦ σύκου, σήκουσ' του, γιὰτὶ ἄλλους θὰ τοῦ σ'κώσ'.
- Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πρέπει νὰ ἐπωφεληταί τις τῆς παρουσιαζομένης εὐκαιρίας, γιὰ νὰ μὴ κοπιάζη ἀργότερα.
- Τάξω.** Μὴ δάηξς τοὺν ἄγιου κιρὶ κὶ τοῦ πιδὶ πισκέσ'.
- Λέγεται ὡς συμβουλή τοῦ ὅτι ὀφείλει πᾶς τις νὰ εἶναι συνεπῆς εἰς τὰς υποσχέσεις του.
- Ταιριάξω.** Ταιρίαζαν κὶ ζῆιθέριασαν.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἡ ὁμοιότης τῶν χαρακτήρων καταλήγει εἰς συνεννόησιν.
- Τάξις** Ἔχ' τάξ' κὶ γουμαρουκατάστασ'.
- Λέγεται ὡς εἰρωνεία γιὰ τοὺς ἀκαταστάτους.
- Τηρῶ.** Τηρᾶτι ἱμένα στοῦ κιφάλ' κὶ τοὺν ἄντρα μ' στοῦ βρακί.
Λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ τοὺς νεοπλοῦτους, οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν μὲ κάθε τρόπον νὰ ἐπιδεικνύουν τὰ κηθέντα πλούτη.
- Τραβῶ.** Τράβα μι, λαλαῶ, κὶ ἄς κλαίου
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, πού ἐνῶ ἐνδ' μύχως ἐπιζητοῦν κάτι, ὅταν τοῦτο τοὺς δοθῆ, προσποιοῦνται ἄρησιν καὶ κάμνουν πὼς λυποῦνται. Ἡ παροιμία αὕτη τὴν προέλευσίν της ἔχει ἀπὸ τὰς ὀδαλίσθας τῶν χαρμελιῶν τῶν Τούρκων μεγαστάνων, οἱ ὅποιοι τὴν γυνίκα τῆς ἀρσεσκείας των δι' ἐκάστην νύκτα προσεκάλουν διὰ τοῦ λαλαῶ (ἀρχιθαλαμηπόλου). Καὶ ἄλλαι μὲν ἀνέμενον μετὰ πόθου τὴν στιγμὴν ταύτην, ἄλλαι δὲ προσεπειοῦντο δυσφορίαν, ἐνῶ ἐνδομύχως ἔχαιρον. Μία λοιπὸν ἐκ τῶν τελευταίων τούτων εἶπε πρὸς τὸν λαλαῶν τ'άνωτέρω.
- Τρέχει.** Σὰ δὲ σὶ τρέχ', μὴ δρέχ'ς.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, οἱ ὅποιοι ἐπιμένουν νὰ ἐνεργοῦν μὲ ἐπιμονὴν πάντοτε παρ' ὅλα τὰ ἀπαντώμενα προσκόμματα.
- Τρόπα.** Τί ἔκαμῖς; Στοῦν γιαλὸ μιὰ τρούπα.
Λέγεται ὡς προειδοποίησις τοῦ ὅτι πᾶσα ἐνέργεια καὶ προσπάθεια ἐπῆγε χαμένη.

Τρώω. Τρώω νύφ' νά ζ' μώσου ἢ νά μάσου τὰ ξιρουκόμματα;
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι, μὴ θέλοντες νά χορηγήσουν κάτι, ὑποβάλλουν τὴν ἐρώτησίν των εἰς τὸν αἰτιῶντα κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νά τοὺς δοθῇ παρὰ τῶν ἰδίων ἢ ἀρνητικὴ ἀπάντησις.

Σὰ νά τρώῃ βακούφ'κα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ μὲ ὄλην των τὴν καλὴν δίαιταν δὲν κατορθώνουν νά ὀρθοποθήσουν ἀπὸ ἀπόψεως υγείας.

Τσέπη. Τρύπια τσέπ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν σπατάλων.

Τσέργα. Ἴγὼ ἔκαψα τ' ἀξέργα μ',
νά μὴ μὶ τρῶν οἱ ψύλλ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὰς συχνὰς ἐνοχλήσεις τῶν φίλων, διακόπτουν ριζικῶς πᾶσαν σχέσιν.

Ποιανοῦ τσέργα κήκιν!

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνου, ποὺ ἔπαθεν ἀνεπανόρθωτον ζημίαν, ἢ ἐκείνου, ποὺ ἐνυμφεύθη γυναῖκα τελείως ἀνοικοκύρευτη.

Τσιγάρο. Ἄλλους καίουνταν τὰ γένεια τ', κι ἄλλους ἦθιλι ν'
ἀνάψ' τοῦ τσιγάρου.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ εἴτε ἐξ ἀναισθησίας εἴτε καὶ ἐκ χαιρεκακίας, ἐνῶ βλέπουν τὸν ἀπέναντί των καταστρεφόμενον, ἐξακολουθοῦν νά ἀστείζονται.

Τσιγκούνης. Οὐ τσιγκούν'ς χάν' πουλλὰ
κι οὐ τιμπέλ'ς πααίν' μακρού.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ ὀκνηρία γίνονται ἀφορμὴ μεγαλυτέρων ζημιῶν.

Τσιουβάλι. Ἄδγειου τσιουβάλ' οὐρθὸ δὲ στέκ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι διὰ πᾶσαν πρόοδον ἀπαιτεῖται καὶ ἀτομικὴ ἱκανότης.

Τύχη. Ἢ τύχ' τ' ἀνθρώπ' δὲ χάνιτι.

Εἶναι ταυτόσημον πρὸς τὴν ἀρχαίαν «Γὸ πεπρωμένον φυγεῖν ἀδύνατον».

Δὸ μ' τύχ' κι ρίξι μι σ' γουπριά.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι, μολκνῶσι τοὺς λείπουν τὰ ὑλικά μέσα, χάρις εἰς τὴν ἱκανότητά των προοδεύουν.

Ἵπνος. Γλυκὸς οὐ ἕπνουσ τὴν αὐγή,
γυμνὸς οὐ κώλους τὴ Λαμπρὴ.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν τεμπέληδων, ποὺ εὐρίσκονται τελείως ἀνέτοιμοι, ὅταν πρέπη.

Φόβος. Οὐ φόβους φ'λάει τὰ ἔρ'μα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους μόνον ἢ ἰδέα τῆς τιμωρίας συγκρατεῖ ἀπὸ τοῦ νά διαπραξοῦν τὸ κακόν.

- Φοβοῦμαι.** Ξέστιρους οὐρανὸς ἀστραπὲς δὲ φουβάτι.¹
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πᾶσα κατηγορία ἢ οὐκ εμφαντία θέλει καταπέσει ἀφ' ἑαυτῆς, ὅταν ὁ περὶ οὗ πρόκειται εἶναι ἀθῶος.
- Φορτώνω.** Τὰ φόρτουσιν στοὺν βέτ'νου.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ τοὺς ἀμελεῖς μαθητὰς ἢ γιὰ τοὺς κερδίσαντας ἀσήμαντα ποσά.
- Φουκάλι.** Ὅσα σέρον' τοὺν φουκάλ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν ἀθυροστόμων, ποὺ ἐκστραμίζουσι ὅτι δὲν πρέπει.
- Φοῦρνος.** Σὰ δὲν εἶδιν βιζιτιέν',
εἶδι φούρνον κ' ἔφριξιν.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν ἀμαθῶν, οἱ ὅποιοι μεγαλοποιοῦν πᾶν ὅτι βλέπουσι.
- Φταίγω.** Φταίγ' τοὺν γουμάρ'
κὶ βαράει τοὺν σαμάρ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ θέλουσι νὰ ἐπιρρίψουσι τὴν ἀποτυχίαν των εἰς ἐνεργείας ἄλλων, ἐνῶ αὕτη ὀφείλεται εἰς τὰ σφάλματα αὐτῶν τῶν ἰδίων.
- Φτώχεια.** Ἡ φτώχεια θέλ' κὶ καλοπέρασ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ ἐξοδεύουσι περισσότερο παρ' ὅσα ἐσοδεύουσι.
- Φύσις.** Ἡ φύς' φύς' κ' ἡ γάτα τοῦ πουδίκ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὰ ἔμφυτα προτερήματα παραμένουν μονίμως, τὰ δὲ ἐπίκτητα ἀποκαλύπτονται ταχέως.
- Φυτρώνω.** Μὴ φυτρών'ς, ὅπ' δὲ σὶ σπέρνουν.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ ἐννοοῦσι εἰς κάθε συζήτησιν νὰ ἀναμιχθοῦν, ἐνῶ δὲν ζητεῖται ἡ γνώμη των.
- Φωτιά.** Ἄπ' τοῦ γώλου παίρν' φωτιά.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνου, ποὺ καὶ μὲ τὸν ἐλάχιστον ὑπαιτιγμὸν ἐξερεθίζεται ἀγρίως.
- Χαίρομαι.** Οὐ κλέφτ'ς κὶ οὐ ψεύτ'ς τοῦ βρώτου χρόνου χαίρουσι.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἐκεῖνοι, ποὺ ἀκολουθοῦν αὐτὸν τὸν δρόμον, ταχέως ἀποκαλύπτονται εἴτε ἐκ τῶν λόγων εἴτε ἐκ τῶν πράξεων.
- Χάνω.** Ἄλλοι στοὺν Ἄλῃ,
πῶχασιν τοῦν γουμάρ' κὶ πῶλαεῖ.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ ἐκ διαφόρων ἀτυχημάτων ἀναξιοπαθοῦν ἐν τέλει.
- Χαρίζω.** Κάποιου χάρ'ζαν τοῦν γουμάρ'
κὶ τοῦν κοίταζιν στὰ δόντια.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι, ἐνῶ τοὺς παρουσιάζεται εὐκαιρία νὰ ἀποκτήσουν κάτι τι ἀκόπως, διστάζουσι χωρὶς κανένα λόγον.

- Χαριτί** Χαριτί κί καλαμάζο.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκειῶν, ποὺ εἰς τὰς ἀφηγήσεις των δὲν παραλείπουν καὶ τὴν πλέον ἀσήμαντον λεπτομέρειαν.
- Χίσκα.** Ἄλλους χάσκα κι ἄλλους Πιάσχα.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκειῶν, ποὺ κατορθώνουν μὲ τρόπον νὰ ὠρεληθοῦν ἀπὸ τοὺς κόπους τῶν ἄλλων.
- Χαψιά.** Χαψιά κί σ'χώργιου.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκφράσεως θαυμασμοῦ δι' ὠραίαν γυναῖκα ἢ διὰ νοστιμάδα φαγητοῦ.
Φάι τρανή χαψιά
κί πὲ μ'κρὴ κουβέντα.
Λέγεται ὡς συμβουλή γιὰ κείνους, ποὺ φαντάζονται πὼς μποροῦν νὰ ἐκφράσουν γνώμην ἐκ τῶν προτέρων γιὰ τὸ μέλλον.
- Χέζω.** Εἶπαν τοὺ λουλὸ νὰ χέσο',
ἔκατσι κί ξικουλώθ'κι.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκειῶν, ποὺ ἀπὸ ἀνοησία των κάμνουν κατάχρησιν καλωσύνης.
- Χήρα.** Κλαῖν' οἱ χῆρις, κλαῖν' κ' οἱ παντριμένις,
κλαῖν' κ' ἱκεῖνις πῶχουν 'ποὺ δυὸ ἄντρις.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκειῶν, οἱ ὁποῖοι, ἐνῶ εὐτυχοῦν, ἐννοοῦν ἐκ συστήματος νὰ εἶναι πάντοτε μεμφίμοιροι.
- Χιόνι.** Σὰ δου χιόν' στοὺ γόρφου.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν αἰσθημάτων τινὸς πρὸς τοὺς συναναστρεφομένους αὐτὸν ἢ καὶ πρὸς τοὺς συζῶντας μετ' αὐτοῦ.
Ἄσπρου εἶν' τοὺ χιόν', μὰ τοὺ πατοῦν τ' ἀρνίθια,
μαύρου τοὺ γαρούφαλλου, πουλιέτι μὲ τοὺ δρόμι.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι δὲν πρέπει νὰ δίδεται μεγάλη σημασία εἰς τὴν ἔξωτερικὴν ἐμφάνισιν, ἀλλ' εἰς τὸν ἐκπληρούμενον σκοπὸν.
- Χιονίξει.** Λάδ' βρέχ', κάστανα χιονίζ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ κείνους, ποὺ ἀδιαφοροῦν τελείως πρὸς τὸ περιβάλλον αὐτῶν.
- Χορός.** Νὰ μὴ σιβῆς στοὺ χουρό, κι ἅμα σιβῆς, θὰ χουρέψ'ς.
Λέγεται ὡς συμβουλή τοῦ ὅτι δὲν πρέπει ν' ἀφήνη κανεὶς ἡμιτελεῖς πᾶν ὅ,τι ἤρχισε.
- Χούϊ.** Τοὺ χούϊ θὰ βγῆ μὲ τ' ψ'χὴ μαζί.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι τὰ ἐλαττώματα πολὺ δυσκόλως ἐκρίζωνονται.
- Χρωφειλέτης.** Ἄποὺ κακὸν χριουφειλέτ',
κ' ἕνα τσιουβάλ' ἄχουρου.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ νὰ δέχεται κανεὶς ἀπὸ δύστροπον πληρωτὴν καὶ τὸ ἐλάχιστον.

- Χροινιά.** Χροινιά σ' κὶ χροινιά μ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι δὲν πρέπει τις ν' ἀπελπίζεται ἐκ τῆς σημερινῆς καταστάσεώς του, διότι δὲν ἀποκλείεται ἡ βελτίωσίς της.
- Χωριάτης.** Οὐ χουρογιάτ' εἶλας γιννιοῦσαν,
ἢ ματσούκα τ' πιλικιοῦσαν.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πολλάκις τὸ ἀκολουθούμενον ἐπάγγελμα ἢ ἡ συμπεριφορὰ προδίδουν τὴν καταγωγὴν.
Καλουπῆρις τοῦ χουριάτ';
Θὰ σὶ γυρέψ' κὶ κριββάτ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ἀμαθοῦς καὶ ἀξέστον, ὅστις ἐν τέλει θὰ καταχρασθῆ τῆς καλωσύνης.
- Χωριά.** Ἄσκημου χουριὸ τὰ λίγα σπίτια.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι οὐδεμία ἐπιχείρησις ἐπιτυγχάνει καθ' ὅλα, ἂν δὲν συντρέχουν ὅλαι αἱ περιπτώσεις.
- Ψαλίδι.** Μὴ τοῦ δριπάν' μουρή!—Ὁχ' μὴ τοῦ ψαλίδ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν γιὰ τοὺς ἐπιδεικνύοντας ἀνόητον ἐπιμονὴν καὶ πεῖσμα. Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας λέγεται ὁ ἑξῆς μῦθος: Κάποια ἐλαφρόμυαλη καὶ πεισματάρια συγχρόνως θερίστρα ἐννοοῦσε νὰ ἐπιμένῃ ὅτι ὁ θερισμὸς γίνεται μὲ τὸ ψαλίδι. Ὅταν δὲ οἱ χωρικοὶ τῆς ἔδωκαν δρεπάνι στὰ χέρια της, ἐκείνη καὶ πάλιν ἐρώναζε: «Μὴ τοῦ ψαλίδ'». Ἐναγκάσθησαν νὰ τὴν φοβερίσουν καί, ἐπειδὴ ἐξηκολούθει νὰ ἐπιμένῃ, τὴν ἐβούτηξαν εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ καὶ τότε ἀκόμη ἔβγαλε τὸ δεξιὸ χέρι της ἐπάνω ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ μὲ τὰ δύο δάκτυλα (δείκτην καὶ μέγανον) ἔκαμνε τὸ σχῆμα τοῦ ψαλιδιοῦ.
- Ψάρι.** Βρουμάει τοῦ ψάρ' ἀπ' τοῦ κικράλ'.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι ἐν παντὶ καὶ πάντοτε τὸ παράδειγμα δίδεται ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους.
Τὰ ψάρια στοῦ γιαλὸ
κὶ τοῦ θινάν' στ' φρουτιά.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ ἐκ τῶν προτέρων καυχῶνται ὅτι ἢ ἐπιχειρήσις των θὰ ἔλῃ αἰσιον τέλος.
- Ψέμα.** Τοῦ ψέμα ἔχ' κουδὰ πουδάγια.
Ἐνδεικτικὸν τοῦ ὅτι πάσης κακῆς πράξεως δὲν θὰ βραδύνη ἢ ἀποκάλυψις.
- Ψημένος.** Νὲ ψ' μένος νὲ βρασμένος.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐκ συστήματος δυστροποῦν καὶ εἰς τοὺς ὁποίους τίποτε δὲν ἀρέσκει.
- Ψύλλος.** Τώρα μὴ χαλεύ' εἰς νὰ βοῆς ψύλλου στ' ἄχυρα.
Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ μὲ σχολαστικότητα λεπτολογοῦν εἰς ὅτι δὲν πρέπει.

Ψωφῶ.

Ἄς μὴ λὲν κυρὰ μπεῖνα
κι ἄς ψουφῶ ἀπὸ τὴν πεῖνα.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ μολονότι δυστυχοῦν, δὲν παραιτοῦνται τῆς μεγαλομανίας.

Πέροσ' ψώφ'σι τοὺ βόδ' μας, φέτους βρώμ'σι.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν ἐκείνων, ποὺ ἀπὸ κακίαν ὑπομιμνήσκουν εἰς τοὺς ἀπέναντί των παλαιὰς καὶ λησμονημένας ὑποχρεώσεις.

Ψώφ'σιν τοὺ βόδ', πάει τοὺ ζιβγάρ'.

Λέγεται ὡς ἐνδεικτικὸν τῆς παρατηρουμένης συνήθως χαλαρώσεως τῶν συγγενικῶν δεσμῶν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐτέρου τῶν συζύγων.

Θ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ